

The Project Gutenberg eBook of Aatelisrosvo Dubrovskij, by Aleksandr Sergeevich Pushkin

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Aatelisrosvo Dubrovskij

Author: Aleksandr Sergeevich Pushkin

Translator: Sassi

Release date: November 23, 2011 [EBook #38113]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AATELISROSVO DUBROVSKIJ ***

Produced by Tapio Riikonen

AATELISROSVO DUBROVSKIJ

Kirj.

A. Pushkin

Venäjän kielestä suomensi Sassi.

Porissa, Satakunnan kirjapainossa, 1895.

Ensimmäinen luku.

Muutamia vuosia sitten eli eräällä maatilallaan vanha, venäläinen bajari Kirila Petrovitsch Troekurov. Hänen rikkautensa, ylhäinen sukuperänsä ja sukulaisuussuhteensa saattoivat hänet suureen arvoon siinä kuvernementissa, jossa hänen tiluksensa oli. Koska hänellä oli kaikkea, mitä tarvitsi, niin tottui hän noudattamaan kaikkia tulisen luonteensa oikkuja ja päähänpistojaan. Naapurit olivat iloissaan, kun voivat täyttää hänen pienimmätkin mielitekonsa; kuvernementin virkamiehet vapisivat kuullessaan hänen nimensä. Kirila Petrovitsch piti kaikkia hänelle osoitettuja kohteliaisuuksia ikäänkuin itselleen kuuluvina veroina. Hänen talonsa oli aina täynnä vieraita, jotka olivat valmiina huvittamaan häntä hänen komeissa juhlissaan ja ottamaan osaa hänen melskeisiin, joskus rajuihinkin huvituksiinsa. Kukaan ei rohjennut olla noudattamatta hänen kutsumustaan eikä tulematta kunniatervehdyksille määrättyinä päivinä Pokrovskojen kylään. Kirila Petrovitsch oli hyvin vieraanvarainen ja katsomatta

hänen erinomaisiin ruumiinvoimiinsa kärsi hän kuitenkin pari kertaa viikossa ylellisyytensä seurauksia, mutta oli sittenkin joka ilta ilolassaan. Harva hänen alustalaisensa tytär voi välttää joutumastaan tuon viidenkymmenen vuotiaan ukon himokkaisuuden uhriksi. Sitäpaitsi asui eräässä sivurakennuksessa kuusitoista tyttöä, jotka kuluttivat aikaansa käsitöillä. Tämän sivurakennuksen ikkunat olivat varustetut pienellä ristikolla, ovet olivat aina lukossa ja avaimet olivat itse Kirila Petrovitschin hallussa. Määrättyinä tunteina pääsivät nuo nuoret tyttöset kävelemään puutarhaan, mutta olivat silloinkin kahden vanhan akan tarkastuksen alaiset. Väliin Kirila Petrovitsch nautti jonkun niistä, mutta otti heti uusia sijaan. — Talonpoikain ja palvelijain kanssa menetteli hän tuimasti ja omavaltaisesti, vaikka nämät tottelivatkin häntä nöyrästi. Nämät ylvästelivät herransa suuresta rikkaudesta ja maineesta ja menettelivät taas puolestaan itsevaltaisesti naapurejansa vastaan luottaen herransa mahtavaan suojelukseseen.

Tuon Pokrovskojen kylän omistajan yksinomaisena työnä oli ratsasteleminen avaroilla tiluksillaan, oleskeleminen kauvan kestävässä juomingeissa, kaikkien ilveitten toimeenpaneminen, joita sittemmin joka päivä toimitettiin ja joitten uhrina tavallisesti oli joku hänen uusi tuttavansa, vaikka eivät hänen vanhemmatkaan ystävänsä, paitsi Andrei Gavrilovitsch Dubrovskij, vältäneet sitä.

Tämä Dubrovskij oli vanha kaartin luutnantti sekä hänen lähin naapurinsa, jolla oli seitsemänkymmentä orjaa. Troekurov, joka ylpeili tuttavuuksistaan ylhäisimpien henkilöiden kanssa, kunnioitti kuitenkin Dubrovskija huolimatta tämän köyhyydestä. Joskus olivat he olleet virkatovereita, ja Troekurov tunsikin kokemuksestaan hänen kärsimättömän ja päättäväisen luonteensa. Asianhaarat olivat eroittaneet heidät. Troekurov oli noussut kunniansa kukkulalle, Dubrovskijn taas oli täytynyt väistyä uraltaan ja ottaa virkaero sekä jäädä asumaan etäiseen kylään. Kuultuaan tämän oli Kirila Petrovitsch tarjonnut hänelle suojelustaan, mutta Dubrovskij oli kiittänyt vaan häntä sekä jäänyt köyhyyteensä kenestäkään riippumattomaksi. Muutamia vuosia sen jälkeen oli Troekurov, joka nyt oli kenraali, saapunut maatilalleen, he kohtasivat toinen toisensa ja iloitsivat siitä. Siitä ajasta olivat he joka päivä yhdessä, ja Kirila Petrovitsch, joka ei koskaan ollut ketään kunnioittanut vierailullaan, oli usein poikennut vanhan toverinsa taloon. He olivat yhden-ikäiset, olivat syntyneet samalla paikkakunnalla, olivat saaneet samanlaisen kasvatuksen sekä olivat osaksi saman luontoiset ja samaan taipuvaiset. Muutamissa suhteissa oli heidän kohtalonsakin samanlainen: kumpikin sai naida lemmittynsä, kumpikin tuli pian leskeksi, kummallekin jäi yksi lapsi. Dubrovskijn poika kasvatettiin Pietarissa, Kirila Petrovitschin tytär taas kasvoi isänsä holhottavana, ja Troekurov sanoi usein Dubrovskijlle: "Kuulehan, veliseni Andrei Gavrilovitsch, kun sinun Volodkasi tulee mieheksi, niin annan hänelle Maschani vaimoksi — siitä huolimatta, että poikasi on köyhä kuin kirkkokiiri". Silloin oli Andrei Gavrilovitsch tavallisesti pudistanut päätään ja sanonut: "ei niin, Kirila Petrovitsch, minun Volodkani ei ole Maria Kirilovnan sulhanen. Köyhälle aatelismiehelle, kuten hän on, on parempi naida köyhä aatelinneiti ja olla herra huoneessaan, kuin tulla hemmoitellun eukkonsa taloudenhoitajaksi". Kaikki kadehtivat sitä yksimielisyyttä, joka oli Troekurovin ja hänen köyhän naapurinsa välillä, ja ihmettelivät jälkimäisen rohkeutta, kun hän suoraan sanoi aterialla oltaissa ajatuksensa huolimatta siitä, oliko se isännän ajatuksen mukainen. Jotkut koettivat noudattaa tämän esimerkkiä, mutta Kirila Petrovitsch peljätti heidät niin, että ainaseksi jättivät sellaiset kokeet. Dubrovskij yksinään oli kaikkien lakien ulkopuolella. Odottamaton tapaus muutti kaikki.

Kerran alkusyksystä hankki Kirila aamuitse metsästämään. Edellisenä päivänä oli annettu käsky koirienhoitajille, että he olisivat valmiina kello viisi aamulla. Telta ja kyökki olivat edeltäpäin lähetetyt sille paikalle, jossa Kirila Petrovitschin piti syödä päivällistä. Isäntä ja vieraat läksivät koirakartanoon, jossa enemmän kuin viisisataa koiraa eli lämpimässä ja yltäkyläisyydessä ylistäen omalla koirakielellään Kirila Petrovitschin antelijaisuutta. Siellä oli myös kipeitä koiria varten sairashuone, joka oli esikuntalääkäri Timoschkan tarkastuksen alainen, sekä osasto, jossa nartut poikivat sekä ruokkivat penikoitaan. Kirila Petrovitsch ylpeili tästä kauniista laitoksestaan eikä koskaan laimiinlyönyt tilaisuutta ylistääkseen sitä vierailleen, jotka jo ainakin kaksikymmentä kertaa olivat katselleet sitä. Timoschkan, koirien päähoitajan, ja vieraitensa kanssa käveli hän koirakartanossa, seisautui tuontuostakin jonkun kopin luo, milloin kysellen sairaiden tilaa, milloin tehden enemmän tai vähemmän ankaria ja oikeita huomautuksia, milloin taas kutsuen luokseen tutuimpia koiria, joita ystävällisesti puhutteli. Vieraat pitivät velvollisuutenaan ylistellä Kirila Petrovitschin koirakartanoa, Dubrovskij yksinään oli vaiti ja närkästyneen näköinen. Hänkin oli innokas metsästäjä, mutta hänen varansa eivät sallineet pitää muuta kuin kaksi jahtikoiraa sekä ketterän nartun, ja nyt ei hän voinut olla kadehtimatta naapuriaan nähdessään tämän komeat laitokset.

— Mitä sinä suuttuttelet, veliseni, vai eikö koirakartanoni ole mielesi mukainen? — kysyi Kirila Petrovitsch.

— On kyllä, vastasi Dubrovskij jyrkästi, koirakartanosi on erinomainen, mutta onko alustalaisillasi samanlainen elämä kuin koirillasi?

Eräs koiranhoitaja tuli loukatuksi.

— Me emme meidän elämäämme moiti, kiitos siitä Jumalalle ja herrallemme, sanoi hän, mutta kuitenkin on totta, ett'ei vieraille eikä herrallemmekaan olisi pahaksi, jos vieras vaihtaisi maatalonsa tähän miellyttävään koppiin.

Kirila Petrovitsch remahti nauruun kuultuaan orjansa rohkean huomautuksen ja vieraat tekivät samoin, vaikka tunsivatkin, että koiranhoitajan huomautus voisi myös koskea heitä itseä. Dubrovskij vaaleni eikä vastannut sanaakaan. Samalla tuotiin Kirila Petrovitschille niinikorissa äsken syntyneet penikat; hän rupesi puuhaamaan niitten kanssa, valitsi niistä kaksi sekä käski hukuttaa muut. Sillä välin katosi Andrei Gavrilovitsch kenenkään huomaamatta.

Palattuaan vieraitten ja koiranhoitajien kanssa kotiinsa istui Kirila Petrovitsch illalliselle ja huomasi vasta silloin, että Dubrovskij oli poissa. Hän alkoi kysellä tätä. Palvelijat sanoivat, että Andrei Gavrilovitsch ajoi kotiinsa. Troekurov käski heti ajaa häntä takaa sekä palauttaa ehdottomasti takaisin. Koskaan ei hän nimittäin ollut lähtenyt metsästämään ilman Dubrovskija, joka oli tottunut ja hieno koirientuntija sekä erehtymätön ratkaisija kaikissa metsästykseseen kuuluvissa kysymyksissä. Palvelija, joka oli ratsastanut Dubrovskija hakemaan, palasi, kun jo istuttiin ruo'alla, sekä ilmoitti, että Andrei Gavrilovitsch ei ottanut korviinsakaan käskyä eikä tahtonut palata. Kirila Petrovitsch, joka tapansa mukaan oli pikku hutikassa, suuttui ja lähetti saman palvelijan sanomaan Andrei Gavrilovitschille, että ellei tämä heti tule yöksi Pokrovskojeen, niin silloin hän, Troekurov, suuttuu hänelle ijäksi. Palvelija tuli taas takaisin. Kirila Petrovitsch nousi pöydästä, päästi vieraansa pois sekä meni maata.

Seuraavana päivänä oli hänen ensimmäinen kysymyksensä: "onko Andrei Gavrilovitsch täällä?" Hänelle annettiin kolmikulmaiseksi taitettu kirje. Kirila Petrovitsch käski kirjurinsa lukea se ääneen ja sai kuulla' seuraavan:

Hyväsydäminen herrani!

Minä en palaa ennen Pokrovskojeen, kuin Te lähetätte koiranhoitajan Paramoschkan minulta anteeksi pyytämään, silloin on minun vallassani joko rangaista tai armahtaa häntä. Minä en aijo kärsiä Teidän orjienne pilkkaa enkä Teiltäkään sitä siedä; sillä en ole hölmö, vaan vanha aatelismies. Siksi olen teidän nöyryn palvelijanne

Andrej Dubrovskij.

Nykyajan ymmärryksen mukaan olisi tuollainen kirje ollut aivan sopimaton, mutta se ei sentään suututtanut Kirila Petrovitschia kummallisen sisältönsä tähden, vaan sentähden, että se oli olemassa.

— Kuinka! huudahti Troekurov hypäten vuoteeltaan avojaloin, lähettää miehiäni pyytämään häneltä anteeksi! hänen vallassaan muka olisi rangaista tai armahtaa heitä! mitä hän oikeastaan tarkoittaa? ja tietäneekö hän, kenen kanssa hän on tekemisissä? kyllä minä hänelle näytän! vielä itkeekin luonani! saa vielä nähdä, millaista on tulla Troekuroville.

Kirila Petrovitsch puki ylleen ja ratsasti metsästämään tavallisella luottamuksellaan. Mutta metsästys ei onnistunut. Koko päivänä nähtiin vaan yksi ainoa jänis ja ajettiin sitä takaa. Päivällinenkään teltassa ei onnistunut, tai ainakaan ei maistunut Kirila Petrovitschille, joka löi kokkia, torui vieraitaan ja palatessaan ajoi vartavasten suurella mielihyvällä Dubrovskijn pelloille.

Toinen luku.

Päiviä kului eikä viha naapurien kesken lauhtunut. Andrei Gavrilovitsch ei enää palannut Pokrovskojeen, vaikka Kirila Petrovitsch häntä ikävöitsi ja ilmaisi vihansa erittäin loukkaavalla tavalla, joka, kiitos siitä sen ajan aateliston oikeudentunnolle, koski vielä Dubrovskijn parannus- ja täydennyspuuhiakin. Uudet asianhaarat tekivät tyhjäksi viimeisenkin toivon sovinnosta.

Dubrovskij ratsasti kerran pienen maatilansa ympäri. Hän lähestyi koivumetsikköä ja kuuli sieltä kirveen iskuja sekä kaatuvan puun rytinän. Hän kiirehti sinne ja yllätti muutamat Pokrovskojen talonpojat, jotka olivat hänen metsässään varkaissa. Nähtyään hänet aikoivat nämät juosta pakoon, mutta Dubrovskij otti ajurinsa avulla yhden heistä kiinni ja vei sidottuna taloonsa. Sitäpaitsi kaksi hevosta jäi voittajan saaliiksi. Dubrovskij oli hirveän suuttunut. Sitä ennen eivät Troekurovin miehet, nuo tunnetut rosvot, koskaan olleet uskaltaneet tulla hänen rajojensa yli tietäen, että hänen ja heidän herransa välillä oli likeinen ystävyys; mutta nyt näki Dubrovskij, että he käyttävät hyväkseen sitä riitaa, joka oli tullut hänen ja hänen naapurinsa välille, sekä päätti nyt vastoin kaikkia sodanlakeja opettaa vankejaan raipoilla, jotka nämät itse olivat taittaneet hänen metsästään, sekä pani hevoset työhön kirjoitettuaan ne omien hevosiensa luetteloon.

Huhu tästä tapauksesta tuli jo samana päivänä Kirila Petrovitschin korviin. Hän tuli aivan hulluksi sekä päätti ensi raivossaan hyökätä kaikkine palvelijoineen Kistenevkaan (se oli hänen naapurinsa kylän nimi), hävittää sen perinpohjin sekä kukistaa itse omistajankin kartanostaan. Tällaiset urotyöt eivät olleet hänelle harvinaisia; hänen mielensä kääntyi pian kuitenkin uudelle uralle. Kävellessään raskain askelin edestakaisin salissaan katsoi hän sattumalta ulos ikkunasta ja näki portin luona kolmivaljakon. Mies, jolla oli karvalakki päässä sekä pitkä viitta yllä, astui ajopeleistä ja meni sivurakennukseen talonvoudin luo. Troekurov tunsii asessori Schabaschkinin ja käski kutsua hänet luokseen. Hetken kuluttua Schabaschkin jo oli Kirila Petrovitschin edessä yhä kumarrellen sekä hartaasti odottaen, mitä tämä hänelle sanoisi.

— Terve ... tulet kuin kutsuttu, sanoi Troekurov, miksi tänne poikkesit?

— Olin matkalla kaupunkiin, teidän ylhäisyytenne, vastasi Schabaschkin, ja poikkesin Ivan Demjanoville kuulemaan, olisiko hänellä asioita.

— Hyvään aikaan tulit ... niinkuin kutsuttuna. Minä tarvitsen sinua; juohan nyt viinaa ja kuuntele.

Tällainen ystävällinen vastaan-otto teki hyvän vaikutuksen asessoriin; hän ei huolinut viinasta, vaan alkoi kuulla Kirila Petrovitschia mitä suurimmalla tarkkuudella.

— Minulla on naapurina eräs pikkutilallinen, heittiö, sanoi Troekurov, minä tahdon ottaa hänen tilansa ... mitä sinä siinä ajattelet?

— Teidän ylhäisyytenne, onko mitään asiakirjoja?

— Lörpötyksiä, veliseni, mitä asiakirjoja sinä tahdot? Asia on näet niin, että tilus pitäisi otettaman joko asiakirjoilla tai ilman asiakirjoja.

— Viisaasti, teidän ylhäisyytenne.

— Odotappa kuitenkin! Tuo tilus on joskus kuulunut meille, se oli ostettu joltakin Spitsiniltä ja myytiin sitten Dubrovskijn isälle. Eikö sitä voi pois riidellä?

— Viisaasti, teidän ylhäisyytenne, luultavasti, tuo kauppa on tehty laillisessa järjestyksessä.

— Ajatteleppas, veliseni, harkitse tarkkaan.

— Jos esimerkiksi teidän ylhäisyytenne jollakin tavalla voisi hankkia pois naapurilta sen asiakirjan, jonka nojalla hän hallitsee tilaansa, niin varmaan...

— Ymmärrän, mutta siinäpä se onnettomuus onkin; kaikki hänen asiakirjansa paloivat tulipalossa.

— Kuinka, teidän ylhäisyytenne, hänen asiakirjansa ovat palaneet? Mitä te parempaa toivotte? Siinä tapauksessa suvaitkaa toimia lakien mukaan. Epäilemättä saatte olla täydellisesti tyytyväinen.

— Luuletko niin? No, katsos, minä luotan sinun taitoosi, ja minun kiitollisuudestani saat olla vakuutettu.

Schabaschkin kumarsi melkein maahan asti ja meni ulos. Siitä päivästä alkoi hän toimia tuon petollisen asian eduksi, ja kiittäen hänen joutuisuuttaan sai Dubrovskij täsmälleen kahden viikon kuluttua kaupungista käskyn tulla oikeuteen ja tuoda mukanaan ne asiakirjat, joiden nojalla hän hallitsee Kistenevkan kylää.

Andrei Gavrilovitsch hämmästyi, ja vielä samana päivänä kirjoitti hän vastaukseksi erittäin ankaran kirjeen, jossa ilmaisi, että Kistenevkan kylä tuli hänelle isänsä kuoleman jälkeen ja että hän hallitsee sitä perintö-oikeuden nojalla, ett'ei Troekurovin ole sen kanssa mitään tekemistä ja että, jos vieras tahtoo sen omistaa, on se — kavallusta ja varkautta. Dubrovskijlla ei ollut kokemusta oikeusasioissa. Häntä hallitsi suurimmaksi osaksi terve järkensä, joka harvoin on luotettava johdattaja ja melkein aina riittämätön.

Tämä kirje saattoi asessori Schabaschkinin sangen hyvälle päälle. Hän näki ensiksi, että Dubrovskij aivan vähän tuntee asioita ja toiseksi, ettei ole vaikea saattaa mitä tukalimpaan tilaan niin tulista ja varomatonta miestä.

Kylmäkiskoisesti tarkasteli Andrei Gavrilovitsch hänelle lähetettyjä kirjallisia kysymyksiä. Lopulta huomasi hän kuitenkin, että oli välttämätön vastata enemmän asianhaarain mukaan. Hän kirjoitti jotenkin asiallisen kirjeen, mutta se näyttäytyi kuitenkin riittämättömäksi.

Asia alkoi venyä. Andrei Gavrilovitsch huolehti siitä sangen vähän, vakuutettu kun oli oikeudestaan. Hänellä ei ollut halua eikä varaakaan turvautua lahjomisiin, koska se olisi ollut virkamiesten

omientuntojen kauppaa, eikä hänen päähänsäkään tullut sitä ajatusta, että hän voisi tulla kavaluuden uhriksi. Yhtä vähän ajatteli Troekurov puolestaan alkamaansa oikeusjuttua; Schabaschkin toimi hänen puolestaan ja hänen nimessään sekä selitti kaikki mahdolliset päätökset oman mielensä mukaan pelottaen ja lahjoen tuomareita. Miten olikaan, niin jo 9 päivänä helmikuuta sai Dubrovskij kaupungin poliisilta käskyn tulla maan-oikeuteen kuulemaan päätöstä hänen, luutnantti Dubrovskijn ja kenraali Troekurovin välisessä riitajutussa, koskeva maatilän omistamista, sekä allekirjoittamaan joko tyytyväisyytensä tai tyytymättömyytensä siihen. Samana päivänä matkusti Dubrovskij kaupunkiin. Tiellä saavutti Troekurov hänet. Ylpeästi katsahivat he toinen toiseensa ja Dubrovskij huomasi ilkeän hymyn vastustajansa huulilla.

Tultuaan kaupunkiin yöpyi Andrei Gavrilovitsch tutun kauppiaan luona ja meni seuraavana päivänä piiri-oikeuteen. Kukaan ei ollut häntä huomaavinaan. Hänen perässään tuli Kirila Petrovitsch. Oikeudenjäseneet osoittivat hänelle suurta myötätuntoisuutta, ja kunnioittaen hänen virkaansa, ikäänsä ja lihavuuttaan toivat he hänelle nojatuolin. Troekurov istui. Andrei Gavrilovitsch seisoi nojaten seinään. Syntyi syvä hiljaisuus ja sihteeri alkoi sointuvalla äänellä lukea oikeuden päätöstä. Sen sisällyksestä ei ole tarvis puhua. Sihteeri vaiken; asessori nousi ja matalalla äänellä kehoitti Troekurovia allekirjoittamaan asiakirjan. Iloisena otti Troekurov häneltä kynän ja kirjoitti oikeudenpäätöksen alle täydellisen hyväksymisensä.

Nyt tuli Dubrovskijn vuoro. Sihteeri toi hänelle asiakirjan, mutta Dubrovskij seisoi liikkumatta pää alaspäin. Sihteeri käski uudestaan hänen allekirjoittamaan täydellisen suostumuksensa tai selvän tyytymättömyytensä, jos hän vastoin kaikkia arveluita omantuntonsa mukaan tuntee, että hänen asiansa on oikea ja aikoo laillisen ajan sisällä vedota ylempiin.

Dubrovskij oli ääneti ... yht'äkkiä nosti hän päänsä, silmät säihkyivät, hän polki lattiaa, potkasi sihteerin pois sellaisella voimalla, että tämä kaatui lattialle, otti mustepullon ja heitti sen vasten asessorin naamaa. Kaikki kauhistuivat. Vahdit juoksivat kahakkaan ja töintuskin saivat hänet hillityksi. Dubrovskij vietiin ulos ja pantiin rekeen. Kaikkien tuomarien seuraamana tuli Troekurov hänen jälissään. Dubrovskijn äkkinäinen raivonkohtaus teki häneen syvän vaikutuksen. Tuomarit, jotka toivoivat Troekurovilta kiitollisuutta, eivät saaneet ystävällistä sanaakaan. Hän matkusti heti Pokrovskojeen omantunnon vaivaamana ja tyytymättömänä siihen voittoon, jonka hänen kateutensa oli saanut. Dubrovskij sillä välin makasi vuoteellaan; piirilääkäri (jotenkin viisas mies) riensi heti iskemään hänestä suonta, asettamaan iilimatoja ja hispaniankärpäsiä. Iltapuoleen tuli hän paremmaksi ja toisena päivänä vietiin jo Kistenevkaan, joka jo oli melkein toisen omaisuutta.

Kolmas luku.

Aikoja kului, mutta Dubrovskij oli vaan yhtä heikko. Hänen raivoudenkohtauksensa eivät tosin uudistuneet, mutta voimat vähenivät huomattavasti. Hän unohti askareensa, tuli harvoin ulos huoneesta ja oli ajatuksissaan koko vuorokaudet. Tuo hyvä eukko Jegorovna, joka ennen oli hoitanut hänen poikaansa, tuli nyt hänen omaksi lapsenpiiakseen. Jegorovna hoiti häntä kuin lasta: muistutti, koska oli aika syödä ja nukkua, syötti häntä sekä asetti nukkumaan. Andrei Gavrilovitsch totteli Jegorovnaa eikä ollut kenenkään muun kanssa tekemisissä. Hän ei voinut ajatella asioitaan eikä taloudenhoitoaan, jonka vuoksi Jegorovna piti välttämättömänä ilmoittaa näistä seikoista nuorelle Dubrovskijlle, joka siihen aikaan palveli eräässä kaartin jalkaväki-rykmentissä Pietarissa. Hän repäsi lehden talous-kirjasta, saneli kirjeen kokki Haritonille, joka oli ainoa kirjoituksentaitava Kistenevkassa sekä lähetti sen samana päivänä kaupungin postiin.

Jo on ehkä aika esitellä lukijalle kertomuksemme sankari.

Vladimir Dubrovskij oli saanut kasvatuksensa kadetti-osastossa ja tuli kaartin kornetiksi. Isä ei säästännyt hänen tähtensä mitään, ja hän sai kotoaan enemmän kuin hänen olisi pitänyt odottamankaan. Ollen tulinen ja kunnianhimoinen antautui hän ylellisiin huvituksiin: pelasi korttia, meni takauksiin eikä huolehtinut tulevaisuudesta. Ajatteli kuitenkin joskus sivumennen, että ennemmin tai myöhemmin hänen täytyy hankkia itselleen rikas morsian.

Eräänä iltana oli muutamia upseeria hänen luonaan loikoen sohvilla ja poltellen tupakkaa. Silloin antoi Grischa, hänen kamaripalvelijansa, hänelle kirjeen, jonka päällekirjoitus ja sinetti heti kummastuttivat nuorta miestä. Kiireesti avasi hän sen auki ja luki seuraavan:

"Meidän herramme Vladimir Andrejevitsch, minä, sinun vanha hoitajasi, rohkenen ilmoittaa sinulle isästäsi. Hän on hyvin heikko, joskus höpisee, ja koko päivät istuu kuin tyhmä lapsi — mutta Jumala on elämän ja kuoleman Herra — tule sinä luoksemme poikaseni, me lähetämme sinulle hevoksetkin Pesotschnojeen. Kuuluu, että oikeudenjäseneet tulevat tänne panemaan meidät Kirila

Petrovitsch Troekurovin vallan alle — sentähden että me muka olemme hänen alamaisiaan, mutta me olemme ammon ajoista olleet teidän — emmekä tähän päivään saakka sellaista ole kuulleet. Kun asut Pietarissa, voisit siitä ilmoittaa Tsaari-Isälle ja hän ei sallisi, että meille tehdään vääryyttä. Jään sinun uskolliseksi orjaksesi, lapsenhoitaja Arina Jegorovna Busireva".

Hämmästyksellä luki Vladimir Dubrovskij useammat kerrat peräkkäin nuo jotenkin sekavat rivit. Hän oli jo pienenä kadottanut äitinsä ja kahdeksannella ollessaan oli hän tuotu Pietariin, jolloin hänen isänsä oli hänelle melkeen tuntematon. Senpätähden oli hän romantillisesti häneen kiintynyt ja sitä enemmän rakasti perhe-elämää, mitä vähemmän hän kerkesi nauttimaan sen hiljaisia iloja.

Ajatus, että hän kadottaisi isänsä, koski häneen kovasti, ja sairas-raukan tila, jonka hän oli saanut tietää hoitajattarensa kirjeestä, kauhistutti häntä. Hän kuvaili, että isänsä oli jätetty synkkään korpeen tyhmän eukon ja palvelijain hoitoon ... köyhyden uhkaamana ja kuolemaisillaan avutta ruumiillisissa ja hengellisissä vaivoissa. Vladimir Andrejevitsch moitti itseään huolimattomuudestaan. Kun hän pitkään aikaan ei ollut saanut isästään tietoja, niin ei hän ollut ajatellutkaan tiedustella häntä, luullen hänen olevan matkoilla tai taloudentoimissaan.

Hän päätti matkustaa tämän luo sekä ottaa virkaeron, jos isän sairaus vaatisi hänen läsnäoloaan. Toverit menivät pois nähdessään hänen rauhattomuutensa. Jäätyään yksin kirjoitti Vladimir virkavapauspyynnön, poltti tupakkaa ja vaipui syviin mietteisiin...

* * * * *

Vladimir Andrejevitsch lähestyi sitä asemaa, josta hänen piti kääntyä Kistenevkaan. Surulliset aavistukset täyttivät hänen sydämensä: hän pelkäsi, ett'ei enää saa nähdä isäänsä elossa; hän kuvaili sitä ikävää elämää, joka odotti häntä maalla: synkkyys, yksinäisyys, köyhyys ja asiainhoito, joista hän ei ymmärtänyt mitään. Tultuaan kestikievariin meni hän sen hoitajan luo ja pyysi kyytihevosta. Hoitaja tiedusteli mihin hänen piti matkustaman ja ilmoitti, että hevoset, jotka olivat lähetetyt Kistenevkasta, olivat odottaneet häntä jo neljä vuorokautta. Pian tuli Vladimir Andrejevitschin luo vanha Anton niminen kuski, joka joskus oli häntä ohjannut tallissa sekä hoitanut hänen pientä hevostaan. Antonille tuli kyynelet silmiin nähdessään nuoren herransa, hän kumarsi aina maahan asti ja ilmoitti, että vanha herra vielä eli sekä kiirehti valjastamaan hevosta. Vladimir Andrejevitsch. ei huolinut suuruudesta, vaan kiirehti lähtöä. Anton vei häntä kyläteitä, ja keskustelu syntyi heidän välilleen.

— Sanoppa, Anton, mitä isälläni on Troekurovin kanssa tekemistä?

— Jumala ne yksin tietää, Vladimir Andrejevitsch, ystäväni. Herra ei kuulemma sopinut Kirila Petrovitschin kanssa, ja tämä antoi hänen tulla oikeuteen — vaikka Kirila Petrovitsch on osaksi oma tuomarinsa. Meidän orjain ei sovi sekaantua herrojemme asioihin, mutta jumal'avita turhaan meni isänne käräjöimään Kirila Petrovitschin kanssa: ruoskalla ei hullua hillitä.

— Näyttää siis siltä, että tuo Kirila Petrovitsch tekee meillä mitä tahtoo?

— Aivan niin, herra. Aessoria ei hän pidä kopekankaan arvoisena ja ispravnikka on pieni leikkikalua hänelle. Herrat käyvät kunniatervehdyksillä hänen luonaan — hän on niin sanoakseni kaukalo, jolle siat tulevat.

— Onko totta, että hän ottaa talomme?

— Oi, herra, niin me olemme kuulleet. Näinä päivinä sanoi Pokrovskojelainen meidän kylänvanhimpamme luona ristijäisissä: "tarpeeksenne jo olette laiskotellut, pian tulette Kirila Petrovitschin käsiin". Mutta silloin sanoi seppä Mikita hänelle: piisaa jo Savelitsch, älä saata surua kummille äläkä loukkaa vieraita. Kirila Petrovitsch on Kirila Petrovitsch ja Andrei Gavrilovitsch on Andrei Gavrilovitsch — mutta kaikki me kuulumme Jumalalle ja Tsaarille; mutta vieraan suuta ei voi tukkia.

— Ehkä ette tahdo tulla Troekurovin vallan-alaisiksi.

— Kirila Petrovitschin vallan-alaisiksi! Jumala varjelkoon ja suojelkoon! — hänen omillaankin on kova olo, ja jos vielä tulee vieraita — niin hän ei ainoastaan nylje heidän nahkaansa, vaan vieläpä repii heidän lihansakin. Ei! Jumala antakoon vaan Andrei Gavrilovitschin vallita kauvan ja jos Jumala hänen ottaa pois, niin emme tahdo ketään muuta herraksemme kuin sinua, meidän elättäjäämme. Älä sinä jätä meitä, me puolustammekin sinua. — Näin sanoessaan heilutti Anton piiskaansa, nykäsi suitsista, ja hevoset juoksivat kovaa laukkaa.

Vanhan kuskin uskollisuus liikutti Dubrovskija, hän vaikenä ja vaipui mietteihinsä. Toista tuntia oli kulunut, kun yht'äkkiä Grischa herätti hänet huudollaan: "Tuoss'on Pokrovskoje", Dubrovskij kohotti päätään. He ajoivat leveän järven rantaan, josta lähti pieni joki luikerrellen kukkulain välissä. Eräällä

kukkulalla, viheriäisen lehdon yläpuolella kohosi viheriä katto ja suuren kivitalon seinä — kirkko vanhoine kellotapulineen, sekä ympärillä mökkejä yrttitarhoineen ja koivuineen. Dubrovskij tunsi tämän paikan; hän muisti, että hän juuri tällä samalla kummulla oli leikkinyt pienen Mascha Troekurovan kanssa, hänen, joka oli häntä kaksi vuotta nuorempi ja jo silloin oli sievä kaunottaren alku. Hän tahtoi tiedustella Antonilta tyttöä, mutta jokin voima pidätti häntä siitä.

Lähestyessään herrastaloa näki hän valkean puvun vilahtelevan puutarhassa puitten välissä. Samassa löi Anton hevostia ja noudattaen kunnianhimoa, joka on yhteinen herrasajureille ja vossikoille, ajoi täyttä laukkaa yli sillan ja puutarhan sivutse. Päästyään kylästä kohousivat he vuorelle ja Vladimir näki koivikon ja sen vasemmalla puolella, avonaisella paikalla, harmaan talon punaisine kattoineen. Hänen sydämensä sykki — hänen edessään oli Kistenevka ja isänsä köyhä talo.

Kymmenen minuutin perästä hän jo ajoi herrastalolle. Sanomattomalla mielenliikutuksella katseli hän ympärilleen. Kahteentoista vuoteen ei hän ollut nähnyt syntymäpaikkaansa. Koivut, jotka silloin juuri olivat istutetut, olivat kasvaneet suuriksi ja tiheiksi puiksi. Piha, jota ennen oli koristanut kolme kukkapenkkiä, joitten välitse puhtaaksi lakaistu tie kierteli, oli muuttunut villiksi niityksi, jolla hevonen kävi lie'assa. Koirat alkoivat haukkua, mutta tunnettuaan Antonin vaikenivat heti ja heiluttelivat vaan karvaisia häntiään. Mökeistä tuli alustalaisia, jotka ympäröivät nuoren herransa osottaen äännekkäillä huudoilla iloansa. Töintuskin voi hän tunkeutua tuon innokkaan joukon lävitse ja juosta rappeutuneille portaille. Porstuassa kohtasi hän Jegorovnan, joka kyyneleet silmissä syleili kasvattiaan.

— Terve, terve, hoitajani, sanoi Vladimir, likistäen rintaansa vasten vanhaa hyvää eukkoa, entäs isä? missä hän on? millainen hän on?

Samassa astui saliin horjuvin askelin korkeavartalainen, kalpea ja laiha ukko, puettuna yötakkiin ja myssyyn.

— Missä on Volodka? kysyi hän heikolla äänellä ja samassa Vladimir jo syleili innokkaasti isäänsä.

Ilo sai sairaan liian paljon vapisemaan, hän tuli hermottomaksi, jalkansa eivät häntä kannattaneet ja hän olisi kaatunut, ell'ei poikansa olisi tukenut häntä.

— Miksi nousit vuoteeltasi, sanoi Jegorovna hänelle, jaloillasi et voi seisoa ja pyrit kuitenkin ihmisten luo.

Ukko kannettiin makuuhuoneeseen. Hän voi kyllä puhua, mutta ajatukset sekosivat eikä sanoilla ollut mitään yhteyttä. Hän oli hiljaa ja vaipui uneen. Vladimiria kauhistutti hänen tilansa. Hän jäi ukon huoneeseen ja pyysi jäädä kahdenkesken isänsä kanssa. Palvelijat tottelivat ja menivät väentupaan Grischan luo, jossa he omalla tavallaan kestitsivät häntä kaikella mahdollisella hyväsydämisytydellä kiusaten häntä kysymyksillään ja tervehdyksillään.

Neljäs luku.

Dubrovskij tahtoi muutamia päiviä tulonsa jälkeen ryhtyä asioihin käsiksi, mutta isä ei voinut antaa hänelle tarpeellisia tietoja, eikä Andrei Gavrilovitschilla ollut asianajajaa. Selaillessaan isänsä papereita löysi hän ainoastaan asessorin ensimmäisen kirjeen ja vastauksen siihen. Tästä hän ei voinut saada selvää käsitystä riita-asiasta, jonkatähden päätti odottaa sen ratkaisua, luottaen asian oikullisuuteen.

Sillä välin heikkoni Andrei Gavrilovitsch yhä. Vladimir vaali hellästi isäänsä, joka uudestaan oli muuttunut lapseksi, aavistaen, että tämän loppu oli lähellä.

Valitus-aika loppui sillävälän, eikä ylempiin oikeuksiin oltu vedottu. Kistenev kuului siis Troekuroville. Schabaschkin tuli hänen luokseen onnittelemaan ja kysyi kumarrellen: koska Troekurov ottaa uuden tilan haltuunsa; hoitaako hän sitä itse vai antaako jollekin muulle hoidettavaksi? Kirila Petrovitsch hämmästy. Luonteeltaan oli hän oikeutta harrastava, mutta kostonhimo oli vienyt hänet liian pitkälle. Omatunto vaivasi häntä. Hän tiesi, missä tilassa oli hänen vastustajansa, vanha nuoruudenystävänsä — ja voitto ei ilahuttanut häntä. Hän heitti uhkaavan katseen Schabaschkiniin etsien syytä, josta voisi ruveta häntä torumaan, mutta kun hän ei mitään sellaista löytänyt, niin sanoi hän vaan vihaisesti:

— Mene ulos, en tarvitse sinua!

Kun Schabaschkin näki, että Troekurov ei ollut hyvällä päällä, lähti hän kumarrellen pois. Jäättyään yksin alkoi Kirila Petrovitsch kävellä edestakaisin lattialla tuimaan viheltäen; "*Voiton huudot kaikukohot*". Tätä vihelsi hän aina ollessaan mielenkiihkossa.

Vihdoin antoi hän valjastaa hevoset keveäin vaunujen eteen, pukeusi lämpösiin (oli jo syyskuun

loppupuoli) ja istui itse ajamaan.

Pian sai hän nähdä Andrei Gavrilovitschin talon. Vastakkaiset tunteet riehuivat hänen sydämessään. Kostonhimo ja vallanpyynti tukehuttivat osaksi hänen paremmat tunteensa. Mutta ne pääsivät kuitenkin lopulta voitolle. Hän päätti sopia vanhan toverinsa kanssa, hävittää riidan jäljetkin antamalla tälle takaisin hänen omaisuutensa. Rauhoitettuaan omantuntonsa tällä hyvällä aikeella ajoi Kirila Petrovitsch täyttä laukkaa naapurinsa talolle — suoraan pihalle.

Samaan aikaan istui sairas ikkunan ääressä. Hän tunsi Kirila Petrovitschin — ja kauhistus kuvautui hänen kasvoissaan. Purppuranpuna levisi noille tavallisesti vaaleille kasvoille, silmät iskivät tulta ja hän lausui muutamia ymmärtämättömiä sanoja. Hänen poikansa, joka tarkasteli talouskirjaa, hämmästyi nähdessään isänsä mielenliikutuksen. Vihan ja kauhun valtaamana osotti sairas pihalle. Hän kääri takkinsa liepeet tiukemmalle, yritti nousta nojatuoliltaan ja pääsikin pystyyn, mutta — kaatui yht'äkkiä. Poika juoksi hänen luokseen. Ukko makasi tunnotonna, hengittämättä: hän oli saanut halvauksen.

— Pian, pian lääkäriä hakemaan! huusi Vladimir.

— Kirila Petrovitsch kysyy teitä, sanoi palvelija sisään tullessaan.

Vladimir antoi palvelijalle tuiman katseen.

— Sano Kirila Petrovitschille, että hän joutuun korjaa luunsa, ennenkuin minä käsken ajaa hänet pois pihalta — mene!

Iloissaan juoksi palvelija täyttämään herransa käskyä. Jegorovna löi käsiään yhteen.

— Ystävämme, sanoi hän kimakkaalla äänellä, sinä saatat itsesi onnettomuuteen! Kirila Petrovitsch syö vielä meidät.

— Suus' kiinni, lapsenpiika, huusi vihastunut Vladimir. Lähetä Anton heti kaupunkiin noutamaan lääkäriä!

Jegorovna meni. Porstuassa ei ollut ketään, kaikki olivat juosneet ulos katsomaan Kirila Petrovitschia. Palvelijat olivat jääneet seisomaan portaille ja saivat kuulla palvelijan vastauksen Kirila Petrovitschille nuoren herransa nimessä. Istuessaan vaunuissaan kuuli Kirila Petrovitsch sen; hänen kasvonsa tulivat mustaksi kuin sysi; hän hymyili halveksivasti ja ajaessaan käyden pitkin pihaa katsoi julmasti palvelijoihin. Hän katsoi myös ikkunaan, jossa hetki sitten oli näkynyt Andrei Gavrilovitsch, mutta häntä ei enää ollut. Jegorovna seisoj portailta; hän oli unohtanut herransa käskyn. Palvelijat puhuivat äänekkäästi äskeisestä tapahtumasta. Yht'äkkiä tuli Vladimir heidän luoksensa ja sanoi katkonaisella äänellä:

— Ei tarvita lääkäriä — isäni on kuollut.

Syntyi suuri hämminki. Palvelijat hyökkäsivät vanhan herran kammariin. Siellä lepäsi vanhus nojatuolissaan, johon Vladimir oli hänet kantanut, oikea käsi riippui ales lattiaan asti, pää oli painunut rinnalle — elonmerkkiäkään ei enää ollut tuossa ruumiissa. Se ei vielä ollut tullut kylmäksi, mutta kuolema oli siihen jo painanut leimansa. Jegorovna voivotteli. Ruumis jätettiin palvelijain huostaan. He sen pesivät, pukivat virkapukuunsa, joka oli ommelta vuonna 1797, sekä auttivat sille pöydälle, jonka ääressä he niin monta vuotta olivat palvelleet häntä.

Viides luku.

Kolmantena päivänä olivat hautajaiset. Ukkoraukan ruumis makasi arkussaan. Se oli vaatteella peitetty, ympärillä paloivat kynttilät. Ruokasali oli alustalaisia täynnä. He olivat valmiit kantamaan herransa viimeiseen lepokammioonsa. Vladimir ja palvelijat tarttuivat arkkuun ja kantoivat sitä. Pappi kulki etumaisena, hänen jälissään lukkari laulaen hautausvirsiä, ja Kistenevan isäntä vietiin viimeisen kerran kynnyksensä yli. Arkku kannettiin puistotietä — kirkko oli puiston takana.

Päivä oli kirkas, mutta kylmä, halla karisteli lehtiä puista. Kun tultiin puistosta, näkyi Kistenevan puukirkko ja hautausmaa, jota vanhat lehmukset varjosivat. Siellä lepäsi Vladimirin äiti, sinne oli hänen hautansa viereen kaivettu eilen uusi hauta.

Kirkko oli täynnä Kistenevan talonpoikia, jotka olivat tulleet osoittamaan viimeistä kunnioitusta herralleen. Nuori Dubrovskij jäi seisomaan lähelle laulajia; hän ei itkenyt eikä rukoillut — mutta hänen kasvonsa olivat synkät. Surullinen juhlatöimitus loppui. Vladimir meni ensinnä ottamaan jäähyväiset ruumiilta — hänen jälkeensä alustalaiset. Tuotiin kansi ja arkku naulattiin kiinni. Akat itkivät kovalla

äänellä, miehet usein kuivasivat kyyneleitä kädellään. Vladimir ja kolme palvelijaa kantoivat ruumiin hautausmaalle. Alustalaiset seurasivat heitä. Ruumis laskettiin hautaan — kaikki läsnäolijat heittivät sinne pivollisen hiekkaa — hauta peitettiin, kumarrettiin sille vielä kerran ja hajaannuttiin. Vladimir poistui kiireesti, ennätti ennen muita ja kätkeytyi Kistenevan metsään.

Jegorovna kutsui hänen puolestaan papin ja kaikki kirkonpalvelijat hautaus-aterialle sekä ilmoitti, että nuori herra ei aijo ottaa osaa päivällisiin. Näin ollen lähti isä Anisim, hänen vaimonsa Feodorovna ja lukkari herrastaloon puhellen Jegorovnan kanssa vainajan hyvistä töistä sekä siitä, mikä silminnähtävästi odotti hänen jälkeläistään. Troekurovin tulo ja hänen vastaanottonsa oli jo koko ympäristön tiedossa, ja sen paikkakunnan politikot ennustivat siitä tärkeitä seurauksia.

— Mitä tapahtuu, se tapahtuu, sanoi papin vaimo, mutta ikävä vaan on, jos Vladimir Andrejevitsch ei tule meidän herraksemme. Nuorukainen hän on, ei hänestä ole juuri muuta sanomista.

— No kukahan sitten tulisi herraksemme, ell'ei juuri hän? keskeytti Jegorovna; turhaan ylpeilee Kirila Petrovitsch. — hänen vastustajansa ei olekaan pelkuri. Minun kotkani puolustaa kyllä itseänsä. Kipeästi koski Kirila Petrovitschiin, ja häntä koipien välissä sai hän mennä, kun Grischa hänelle ärjyi: "ulos, vanha koira, pois pihalta!"

— Ah, Jegorovna, sanoi lukkari, minä luullakseni mieluummin yhdistyisin itse pirun kanssa, kuin olisin riidassa Kirila Petrovitschin kanssa. Kun näkee hänet, niin — kauhistuu ja peljästy, mutta selkä kuitenkin taipuu niin nöyrästi...

— Oi surun surkeutta, huokasi pappi. Kirila Petrovitschillekin lauletaan kerran samat juhlavirret, kuin äsken Andrei Gavrilovitschille. Hautajaiset ehkä tulevat komeammiksi ja vieraita kutsutaan enemmän, — mutta onko se Jumalalle samantekevää?

— Oih, isämme, mekin tahdoimme kutsua kaikki naapurit, mutta Vladimir Andrejevitsch ei sitä sallinut. Kaikkea meillä on kylliksi, kyllä on millä kestitään — mitä kaskette? Mutta kun ei ole vieraita, niin kestitsemme teitä, rakkaat vieraat.

Tämä mieluinen lupaus ja toivo päästä herkullisen pöydän ääreen saivat näiden seurakumppanien kiiruhtamaan askeleitaan. Onnellisina tulivat he herrastaloon, jossa pöytä jo oli katettu ja viinat otetut esiin.

Sillävälän oli Vladimir syventynyt tiheään metsään. Hän koetti tukehtuttaa suruansa liikkumalla väsyksiin asti. Teistä huolimatta kulki hän eteenpäin, oksat pieksivät ja raappivat häntä, jalat usein vaipuivat suohon — hän ei mitään tuntenut. Hän tuli alholle, jota tiheä metsä joka puolelta ympäröitsi. Hiljainen puro luikerteli puitten välissä, joilta syksy jo oli riistänyt puolet lehdistä. Vladimir seisahtui ja istui kylmälle metsälle. Ajatuksia risteili hänen päässään. Toinen oli toistaan synkempi. Kauhea yksinäisyyden tunne kalvoi häntä ja tulevaisuus oli uhkaavien pilvien peitossa. Viha Troekurovin kanssa ennusti hänelle uusia onnettomuuksia. Hän saattaa menettää vähäisen omaisuutensa — ja siinä tapauksessa on kerjuu edessä. Kauvan istui hän liikkumatta samalla paikalla katsellen hiljalleen juoksevaa puroa, joka kuletteli muutamia kuihtuneita lehtiä. Ne olivat niin ihmiselämän kaltaisia, elämän, joka oli yhtä luotettava — aivan tavallinen. Hän huomasi, että alkoi hämärtää, ja alkoi etsiä tietä kotiinsa. Kauvan sai hän vielä harhailta oudossa metsässä, ennenkuin löysi polun, joka johti suoraan portille.

Pappi kaikkien kirkonpalvelijain kanssa tuli Dubrovskija vastaan. Hänen mieleensä tuli, että tuo ennusti onnettomuutta. Senpätähden hän tuskallisesti väistyikin syrjään ja kätkeytyi puitten sekaan. Ne eivät huomanneet häntä, keskustelivat vaan innokkaasti:

— Irroita itses pahasta ja tee hyvää, sanoi pappi vaimolleen. Meidän ei tarvitse tänne jäädä — eikä se sinuun koske, miten asia päättyy.

Vaimo vastasi jotakin, mutta Dubrovskij ei voinut sitä kuulla.

Lähestyessään taloa näki hän paljon kansaa; talonpojat ja palvelijat olivat joukoissa herrastalon pihalla. Jo kaukaa kuuli Vladimir kummallista melua ja puhetta. Vajan luona oli kaksi kolmivaljakkoa. Portailla seisoivat muutamia henkilöitä virkapuvuissaan ja, kuten näytti, selittivät väelle jotakin.

Mitä se merkitsee? kysyi hän vihaisesti Antonilta, joka juoksi häntä vastaan, "mitä miehiä ne ovat ja mitä ne tahtovat?"

— Ah, ystävä Vladimir Andrejevitsch, vastasi Anton vetäen henkeään, tuomarit ovat tulleet. Meidät annetaan Troekuroville ja eroitetaan sinusta!...

Vladimir painoi päänsä alas; väki ympäröitsi onnettoman herransa.

— Oi sinä isämme, huusivat he suudellen hänen käsiään, me emme tahdo muuta herraa kuin sinä. Ennen kuolemme kuin sinut jätämme.

Vladimir katseli heitä ja synkät tunteet saivat vallan hänessä.

— Seiskaat hiljaan, sanoi hän heille, minä puhelen virkamiesten kanssa.

— Puhelle, ystävä, huusi joku joukosta, puhelle ja koeta liikuttaa noitten vihelijäisten omiatuntoja.

Vladimir lähestyi virkamiehiä. Schabaschkin seisoi huolettoman näköisenä ja katseli ylpeästi ympärilleen. Kun ispravnikka, joka oli suuri, paksu, noin viidenkymmenen vuotias, punakka ja viiksikäs mies, näki Dubrovskijn tulevan, niin hän käheällä äänellään huusi:

— Minä siis uudestaan sanon teille, mitä jo äsken sanoin: piirioikeuden päätöksen mukaan kuulutte te nyt Kirila Petrovitsch Troekuroville, jonka puolesta täällä on herra Schabaschkin. Totelkaa häntä, mitä ikinä hän käskisikin; ja te, naiset, rakastakaa ja kunnioittakaa häntä, niin hän on teidän suuri suosijanne.

Sanottuaan tuon vanhan kokkapuheen alkoi ispravnikka nauraa täyttä kurkkua, ja Schabaschkin ja muut jäsenet seurasivat hänen esimerkkiään.

Vladimir oli pakahtua suuttumuksesta.

— Suvaitkaa minun kysyä, mitä tämä merkitsee? kysyi hän teeskennellyllä kylmäverisyydellä iloiselta ispravnikalta.

— Mitäkö tämä merkitsee, vastasi tuo sukkela virkamies, tämä merkitsee sitä, että me olemme tulleet panemaan tämän talon Kirila Petrovitsch Troekurovin valtaan ja käskemään vieraitten mennä pois hyvällä.

— Mutta teidän olisi paremmin sopinut kääntyä minun puoleeni, kuin talonpoikieni, ja ilmoittaa omistajalle, että hän tulee pois isännyydestään.

— Entinen omistaja Andrei Gavrilovitsch, Dubrovskijn poika, on kuollut Jumalan armosta, mutta kuka te olette, sanoi Schabaschkin julkealla tavalla — — me emme tunne teitä emmekä tahdo tunteakaan.

— Teidän jalosukuisuutenne, tämä on meidän nuori herramme — sanoi ääni joukosta.

— Kuka siellä rohkeni suunsa avata! huusi ispravnikka, mikä herra? Teidän herranne on — — Kirila Petrovitsch Troekurov — — kuuletteko, lurjukset?

— Ei niinkään, huusi sama ääni.

— Tämä on kapinaa! ärjyi ispravnikka. Hoi, kylänvanhin, tule tänne!

Kylänvanhin astui esiin.

— Hae heti se, joka rohkeni minua vastustaa, kyllä minä hänet!...

Kylänvanhin kääntyi väkijoukkoa päin ja kysyi, kuka puhui? Mutta kaikki olivat ääneti. Takapuolelta alkoi kuulua murinaa, se kasvoi ja muodostui yht'äkkiä kauheiksi valitushuudoiksi. Ispravnikka puhui matalammalla äänellä ja aikoi ruveta lohduttamaan...

— Mitä häntä tässä katselemme, huusivat alustalaiset, pojat, ottakaa hän kiinni.

Joukko alkoi liikkua. Schabaschkin ja maa-oikeuden jäsenet hyökkäsivät porstuaan ja sulki oven jälessään.

— Pojat, ottakaa kiinni! huusi sama ääni, ja joukko alkoi hyökätä eteenpäin,

— Seis, konnat, huusi Dubrovskij, mitä te teette! Te saatatte itsenne ja minut onnettomuuteen; menkää kotinne ja jättäkää minut rauhaan. Älkää peljätkö, tsaari on laupias; minä pyydän häneltä apua; hän ei meitä hylkää; me olemme kaikki hänen lapsiaan; mutta kuinka hän voisi teitä puolustaa, jos te rupeette kapinoimaan ja rosvoilemaan?

Nuoren Dubrovskijn puhe, sointuva ääni ja ylevä käytös tekivät toivotun vaikutuksen. Kansa vaikenä ja hajaantui, piha tuli puhtaaksi ja oikeudenjäsenet — istuivat sisällä rauhassa. Surullisena astui Vladimir portaille. Schabaschkin aukasi oven ja alkoi matalalla äänellä kiittää Dubrovskija hänen armollisesta välityksestään.

Vladimir kuunteli häntä halveksien eikä vastannut mitään.

— Me olemme päättäneet teidän suostumuksellanne jäädä tänne yöksi, jatkoi asessori, — nyt on jo pimeä ja teidän talonpoikanne saattavat hyökätä tiellä päällemme. Olkaa niin armelijas ja käskeskää levittää vaikka olkia vierashuoneeseen vuoteeksi. Ennen päivän nousua lähdemme kotiin.

— Tehkää niinkuin tahdotte, vastasi Dubrovskij kuivasti, en minä ole enää täällä isäntä.

Näin sanoen poistui hän isänsä huoneeseen ja sulki oven.

Kuudes luku.

Siis kaikki on päättynyt! huokasi Vladimir itsekseen. Vielä aamulla oli minulla koti ja leivänkannikka; huomenna täytyy minun jättää talo, syntymämajani. Isäni maa, jossa hän lepää haudattuna, tulee kuulumaan vihamiehelle, joka on syyppää hänen kuolemaansa ja minun köyhyyteeni!...

Vladimir kiristi hampaitaan ja hänen silmänsä pysähtyivät äitinsä valokuvaan. Taiteilija oli esittänyt hänet valkeassa aamupuvussaan, ruusu hiuksissa, nojaavana käsipuilla. Ja tuo valokuvakin tulee perheeni viholliselle, ajatteli Vladimir, se viedään aittaan rikkinäisten tuolien kera, tai ripustetaan porstuaan hänen koirainhoitajiensa pilkan ja huomion esineeksi. Mutta hänen makuuhuoneessaan, jossa isä kuoli, saa vouti asuntonsa, tai asetetaan sinne hänen haareminsä. — Ei, ei! sen talon, josta Troekurov ajaa minut, ei pidä kuuluman hänelle itselleenkaan! Vladimir puri hammasta; kauheita ajatuksia tuli hänen päähänsä. Kansliakirjurien äänet kaikuivat hänen korvissaan. He pitivät isännyyttä vaatien väliin yhtä, väliin toista, ja saivat hänet surullisista mietteistään. Vihdoin oli kaikki hiljaa.

Vladimir aukoili kaappeja ja laatikoita sekä tarkasteli vainajan papereita. Ne olivat suurimmaksi osaksi talouslaskuja ja kirjoituksia eri asioista. Vladimir repi ne lukematta. Niitten joukossa oli eräs mytty, jonka päällä oli kirjoitus: *Vaimoni kirjeet*. Suurella liikutuksella tarkasteli Vladimir niitä, ne olivat kirjoitetut Turkin sodan aikana sekä lähetetyt Armeniaan Kistenevkasta. Vaimo kertoi niissä maa-elämästään ja taloustoimistaan; hellyydellä surkutteli, että oli eroitettuna puolisostaan sekä kutsui miestänsä kotiin, rakkaan ystävättärensä syliin. Eräässä niistä hän kertoi olevansa rauhaton pikkuvladimirin terveyden suhteen, toisessa taas iloitsi vladimirin viisaudesta sekä ennusti hänelle onnellista ja loistavaa tulevaisuutta.

Vladimir vaipui lukemiseensa ja perheellisen onnen rauhaan eikä huomannut, kuinka aika kului; seinäkello löi jo yksitoista. Vladimir pani kirjeet taskuunsa, otti kynttilän ja tuli ulos huoneesta. Virkamiehet makasivat salin lattialla. Pöydällä oli laseja, jotka he olivat tyhjentäneet, ja ilkeä rommin haju tuntui koko huoneessa. Inholla meni Vladimir heidän sivutsensa etuhuoneeseen. Siellä oli pimeä. Joku vetäytyi nurkkaan nähtyään valon. Vladimir tunsii seppä Arhipan.

— Mitä sinä täällä teet? kysyi hän ihmeissään.

— Minä tahdoin ... minä aijoin tulla katsomaan, ovatko kaikki sisällä, vastasi Arhip hiljaa ja pitkäveteisesti.

— Mutta mitä sinä kirveellä teet?

— Mitäkö teen kirveellä? No kuinka voisi kirveettä kulkea nyt. Nuo kirjurit ovat näet sellaisia hävyttömiä — ja katsokaappas sitäkin...

— Sinä olet juovuksissa, pane pois kirves ja mene tiehes.

— Minäkö juovuksissa? ystävä Vladimir Andrejevitsch. Jumala sen tietää, etten pisaraakaan ole suuhuni saanut ... ja muuten meneekö viina järkeen? Onko tällaista ennen kuultu — kanslistit aikovat voittaa meidät, kanslistit ajavat meidän herramme talostaan... Äh, nyt ne viheliäiset kuorsaavat; kaikki kerrassaan ja loput veteen.

Dubrovskij rypisti otsaansa.

— Kuuleppas Arhip, sanoi hän hetkisen perästä, eivät kirjurit ole syylliset. Sytytä lyhty ja tule perässäni.

Arhip otti kynttilän herraltaan, etsi lyhdyn uunin takaa, sytytti sen, ja molemmat menivät portailta sekä kulkivat talon ympäri. Vartija rupesi rumputtamaan metallilevyä; koirat alkoivat haukkua.

— Kuka on vahdissa, kysyi Dubrovskij.

— Me, isä, vastasi hiljainen naisen ääni, Vasilisa ja Lukeria.

— Menkää kotiin, sanoi Dubrovskij, teitä en tarvitse.

— Vahdinvaihto, mutisi Arhip.

— Kiitos, elättäjämme, sanoivat akat, ja menivät heti kotiinsa.

Dubrovskij meni edemmäs. Kaksi miestä tuli häntä vastaan, ne huusivat häntä. Dubrovskij tunsi Antonin ja Grischan äänen.

— Miksi ette ole panneet maata? kysyi hän heiltä.

— Meilläkö nyt olisi aikaa nukkua, vastasi Anton, — kuinka kauvan olemme saaneet odottaa, kuka olisi uskonut?...

— Hiljempaa, keskeytti Dubrovskij, missä on Jegorovna?

— Herrastalossa, tuvassaan, vastasi Grischa.

— Mene ja tuo hän tänne ja tuo myös koko muu meidän väki, jottei henkeäkään sinne jäisi, paitsi kirjurit. Ja valjasta sinä, Anton, hevonen rattaiden eteen.

Grischa meni. Hetken kuluttua hän jo tuli äitineen. Akka ei ollut riisunut yltään tänä yönä, eikä kukaan muu kuin kirjurit ollut ummistanut silmiänsä.

— Onko kaikki täällä, kysyi Dubrovskij, eikö ketään jäänyt taloon?

— Ei ketään muita kuin kanslistit, vastasi Grischa.

— Tuokaa tänne heiniä tai olkia, sanoi Dubrovskij.

Miehet juoksivat talliin ja palasivat takaisin sylit täynnä heiniä.

— Pankaa portaitten alle ... kas niin. No, pojat, nyt tulta!

Arhip aukasi lyhdyn ja Dubrovskij sytytti päreen.

— Kuuleppas, Arhip, minä luullakseni kiireessäni suljin etuhuoneen oven, mene pian avaamaan se.

Arhip juoksi porstuaan — ovi oli auki. Arhip sulki sen ja väänsi lukkoon jupisten puoliääneen: vai vielä avaamaan! ja tuli Dubrovskijn luo.

Dubrovskij sytytti päreellään heinät, ne leimahtivat ilmituleen ja valaisivat koko pihan.

— Ai! huusi Jegorovna valittaen, Vladimir Andrejevitsch, mitä teet!

— Hiljaa! sanoi Dubrovskij. Nyt lapset, jääkää hyvästi, minä menen sinne, mihin Jumala polkuni ohjaa; tulkaa onnellisiksi uuden herranne vallassa.

— Isämme, elättäjämme, huusi väki, me vaikka kuolemme, mutta emme jätä sinua, me tulemme mukanasi.

Hevoset tuotiin. Dubrovskij istui Grischan kanssa rattaille, Anton löi hevosia, ja he ajoivat pois pihalta.

Silmänräpäyksessä levisi tuli yli koko talon. Laattiat halkeilivat ja sortuivat, palavia hirsiiä putoili ja punertava sauhu kohosi ilmaan. Sydäntäsärkeviä valitushuutoja kuului ja ääniä: "auttakaa, auttakaa!"

— Mitä vielä, sanoi Arhip, katsellen ilkeällä hymyllä paloa.

— Arhipini, pelasta sinä nuo vihelijäiset, niin Jumala sinut palkitsee, sanoi hänelle Jegorovna.

— En suinkaan, vastasi seppä.

Samassa näkyivät kirjurit ikkunoissa ja koettivat murtaa niitten kaksinkertaisia puitteita. Mutta silloin sortui katto rytinällä — ja valitushuudot vaikenivat.

Pian kaikki alustalaiset tulivat ulos. Akat kiljuivat ja koettivat pelastaa huonekalujaan, lapset taas hypelivät ihaellen paloa Tulisateena lensivät kipinät ja — mökit syttyivät palamaan.

— Nyt on kaikki hyvin! huusi Arhip, mitenkä se palaa, ah! Pokrovskojesta on kai juhlallista katsella.

Samassa veti uusi ilmiö hänen huomionsa puoleensa: siellä juoksi kissa palavan vajan katolla

tietämättä, mihin hyppäisi. Joka puolelta ympäröitsivät sitä liekit. Valittavalla naukumisellaan pyysi eläinraukka apua. Pienet pojat olivat kuolla naurusta katsellessaan sen toivottomuutta.

— Mitä te, perkeleet, nauratte, sanoi seppä vihaisesti; ettekö pelkää Jumalaa; Jumalan luoma on kuolemaisillaan ja te siitä iloitsette — ja asetettuaan tikapuut palavan katon räystästä vasten kiipesi hän ylös pelastamaan kissaa.

Kissa ymmärsi hänen aikeensa ja osoittaen tavallaan kiireellistä kiitollisuutta, tarttui hänen hihaansa. Puoleksi palaneena tuli seppä alas saaliineen.

— No, pojat, hyvästi nyt, sanoi hän hämmästyneille alustalaisille, minulla ei enää ole täällä paljon tekemistä, olkaat onnelliset älkäätkä minua katkeruudella muistelko.

Seppä meni. Tuli riehui vielä jonkun aikaa. Vihdoin se sammui, mutta kekäleet hehkuivat vielä pimeässä yössä. Raunioitten ääressä kävelivät vahingon kärsineet Kistenevkan asukkaat.

Seitsemäs luku.

Seuraavana päivänä levisi tieto tulipalosta yli koko seudun. Jokainen selitti sen omalla tavallaan ja omien ajatustensa mukaan. Toiset vakuuttivat, että Dubrovskijn miehet, juotuaan itsensä juovuksiin hautajaisissa, olivat varomattomuudessaan syyttäneet talon, toiset taas syyttivät kirjureita, jotka olivat juoneet talossa; monet myöskin tiesivät, että Dubrovskij itsekin oli palanut virkamiesten ja palvelijain kanssa. Muutamat arvasivat kuitenkin oikein ja vakuuttivat, että tuohon kauheaan onnettomuuteen oli syynä itse Dubrovskij. Seuraavana päivänä oli Troekurov ajanut palopaikalle ja itse johtanut tutkimusta. Tuli ilmi, että ispravnikka, maa-oikeuden asessori, asianajaja ja kirjuri samoin kuin Vladimir Dubrovskijkin, lapsenhoitaja Jegorovna, kuski Anton ja seppä Arhip olivat kadonneet teille tietämättömille. Kaikki alustalaiset ilmoittivat, että virkamiehet olivat palaneet silloinkuin katto putosi. Heidän palaneet luunsa kaivettiin esiin. Akat Vasilisa ja Lukeria sanoivat, että olivat nähneet Dubrovskijn ja seppä Arhipin vähän ennen paloa. Seppä Arhip oli yleisen ilmoituksen mukaan elossa, ja hän oli luultavasti pää — ellei vaan ainoakin syyllinen tulipaloon. Raskauttavat epäluulot lankesivat Dubrovskijn päälle. Kirila Petrovitsch lähetti kuvernöörille tarkan kertomuksen tapahtumista ja uusi rikos-asia syntyi.

Pian toisenlaiset uutiset taas antoivat ajattelemiselle ja uteliaisuudelle uutta aihetta. Ilmaantui rosvoja, jotka levittivät kauhua koko tienoosen. Toimenpiteet, joihin ryhdyttiin heidän tähtensä, osoittautuivat mitättömiksi. Toinen toistaan merkillisempi rosvous tapahtui. Turvassa ei oltu matkalla eikä kodissa. Selvällä päivällä liikkui muutamia kolmivaljakoita rosvoja täynnä yli koko kuvernementin. He pysäyttivät matkustajat ja postin, ajoivat kyliin, ryöstivät herrastaloja ja polttivat niitä. Joukon päällikkö mainittiin erittäin viisaaksi, rohkeaksi ja jalomieliseksi. Hänestä kerrottiin ihmeitä. Dubrovskijn nimi oli kaikkein huulilla, kaikki luulivat, että se on hän, eikä kukaan muu, joka johtaa rohkeita rosvoja. Erästä seikkaa vaan ihmeteltiin. Troekurovin talo oli säästetty. Rosvot eivät ryöstäneet ainoatakaan hänen vajoistaan, eivätkä pysäyttäneet ainoatakaan hänen kuormaansa. Tavallisella ylpeydellään selitti Troekurov tämän seuraukseksi siitä pelosta, jonka hän oli ymmärtänyt itsestään herättää koko kuvernementissä, kuin myöskin eriomaisen poliisilaitoksensa ansioksi, jonka hän oli kyliinsä perustanut. Alussa naapurit naureskelivat Troekurovin korkeita ajatuksia, ja jokainen odotti, että kutsumattomat vieraat poikkeisivat Pokrovskojeenkin, jossa heillä kyllä olisi ollut olemista, mutta vihdoinkin täytyi heidän yhtyä häneen ja tunnustaa, että rosvot osoittivat hänelle käsittämätöntä kunnioitusta. Troekurov riemuitsi; joka kerta kun kuuli Dubrovskijn uusista rosvouksista, pilkkaili hän kuvernööriä, ispravnikkaa ja komppanian päälliköitä, joitten kynsistä Dubrovskijn aina onnistui päästä livahtamaan vahingotta.

Sillä aikaa lähestyi 1 päivä lokakuuta, jolloin oli Troekurovin kylässä kirkkojuhla. Mutta ennenkuin käymme edemmäksi, täytyy meidän esitellä lukijalle muutamia henkilöitä, jotka hänelle ovat outoja, tai joista me vaan vähän mainitsimme kertomuksemme alussa.

Kahdeksas luku.

Lukija ehkä jo arvaa, että Kirila Petrovitschin tytär, josta olemme vasta jonkun sanan maininneet, on kertomuksemme sankaritar. Sinä aikana, jota kertomuksemme koskee, oli hän seitsentoistavuotias sekä parhaassa kukoistuksessaan. Isä rakasti häntä suuresti, mutta käyttäytyi häntä kohtaan omalla omituisella yksipäisyydellään, milloin koettaen tyydyttää hänen pienimmätkin oikkunsa, milloin taas

pelättäen häntä jyrkällä ja joskus ankarallakin käytöksellään. Troekurov oli vakuutettu tyttärensä rakkaudesta, mutta ei koskaan voinut saavuttaa tämän luottamusta. Tytär tottui peittelemään häneltä tunteitaan ja ajatuksiaan, sillä hän ei koskaan voinut tietää, millä tavalla isä niitä arvostelee. Maschalla ei ollut ystävää, vaan sai hän kasvaa yksinäisyydessä. Naapurien vaimot ja tyttäret tulivat harvoin Kirila Petrovitschin luo, jonka tavalliset puheet ja huvitukset vaativat miesseuraa, eivätkä sopineet naisille. Harvoin esiintyi kaunottaremmie vieraitten seurassa, jotka joivat Kirila Petrovitschin luona. Suunnaton kirjasto, jossa suurimmaksi osaksi oli ranskalaisten kirjailijain tuotteita kahdeksanneltatoista vuosisadalta, oli jätetty hänen huostaansa. Hänen isänsä, joka ei koskaan lukenut mitään muuta, kuin "*Kunnon kyökkipiikaa*", ei voinut ohjata tyttärtään kirjain valinnassa, joten Mascha selailtuaan monenlaisia teoksia jäi vihdoon romaaneihin. Tällä tavalla täydensi hän itse kasvatustaan, joka oli muinoin alettu mamselli Mijoun johdolla, johon Kirila Petrovitsch osoitti suurta luottamusta ja suosiota, mutta jonka hänen sittemmin täytyi lähettää salavirkkaa toiselle maatilalleen, kun hänen ystävyytensä seuraukset tulivat liian ilmeisesti näkyväisiksi. Mamselli Mijou jätti erittäin suloisen muiston jälkeensä. Hän oli hyvä tyttö, eikä koskaan käyttänyt väärin sitä vaikutusvaltaa, joka hänellä nähtävästi oli Kirila Petrovitschiin, joten hän siis erosi suuresti toisista lemmityistä, joita Kirila Petrovitsch ehtimiseen vaihetti. Itse Kirila Petrovitschkin rakasti nähtävästi häntä enemmän kuin muita, ja noin yhdeksän vuotias mustasilmäinen poika, jonka kasvoissa esiintyi mamselli Mijoun etelämaalaiset kasvonpiirteet, kasvatettiin hänen luonaan, ja hän tunnusti sen pojakseen huolimatta siitä, että joukko avojalkaisia poikia, jotka olivat niin Kirila Petrovitschin muotoisia kuin vesipisarot ovat toistensa kaltaisia, juoksivat hänen ikkunainsa alla, ja pidettiin alustalaisina. Kirila Petrovitsch kirjoitti Moskovasta pikku Saschalleen ranskalaisen opettajan, joka saapuikin Pokrovskojeen kertomiemme tapausten aikana.

Tämä opettaja miellytti Kirila Petrovitschia hienolla ulkonäöllään ja vaatimattomalla käytöksellään. Hän näytti Kirila Petrovitschille muuttokirjansa ja antoi hänelle kirjeen eräältä Troekurovin sukulaiselta, jonka luona hän oli ollut neljä vuotta kotiopettajana. Kirila Petrovitsch tarkasti nämät ja oli kaikkeen muuhun tyytyväinen, paitsi opettajan nuoruuteen, ei sentähden, että hän olisi arvellut, että ranskalainen on liian nuori omatakseen sitä kärsivällisyyttä ja kokemasta, jonka onneton opettajantoiimi vaatii, vaan sentähden, että hänellä oli omat epäluulonsa, jotka hän heti päätti ilmaista. Hän käski sentähden kutsua luokseen Maschan.

Kirila Petrovitsch ei itse osannut ranskaa, jonka vuoksi käytti tyttärtään tulkkinaan.

— Tule tänne, Mascha, ja sano tälle mosiolle, että otan hänet, mutta vaan sillä ehdolla, ett'ei hän rohkene ruveta minun tyttöjäni hakkailemaan, taikka minä hänet, sen koiranpenikan käännä se hänelle, Mascha.

Mascha punastui ja kääntyen opettajan puoleen sanoi ranskaksi, että isä toivoo häneltä siivoa ja kunnollista käytöstä.

Ranskalainen kumarsi tytölle ja vastasi, että hän toivoo ansaitsevansa kunnioitusta, vaikkapa hänelle ei suosiota osoitettaisikaan.

Mascha käänsi sanasta sanaan hänen vastauksensa.

— Hyvä, hyvä! sanoi Kirila Petrovitsch. Ei tässä tule kysymykseen suosio eikä kunnioitus. Hänen virkansa on ohjata Saschaa ja opettaa hänelle lukua ja maantiedettä — käännä tämä hänelle.

Maria Kirilovna käänsi lievemmillä sanoilla isän karkeat sanat, ja Kirila Petrovitsh päästi ranskalaisensa sivurakennukseen, jossa häntä varten oli kammari.

Kasvatettu kun oli ylimyksellisissä ennakkoluuloissa, ei ranskalainen tehnyt suurta vaikutusta Maschaan. Opettaja oli hänen mielestään samanarvoinen kuin orja tai käsityöläinen, ja orja sekä käsityöläinen eivät olleet hänen mielestään miehiä. Hän ei huomannut herra De Forgen hätääntymistä, hänen hämmästyttämistä, vapistemistaan ja äänensä väreitä. Muutamia päiviä peräkkäin tapasi hän ranskalaisen jotenkin usein, mutta ei kunnioittanut häntä erittäin suurella huomaavaisuudella. Odottamaton tapaus saattoi hänen ajattelemaan varsin toisin ranskalaisesta.

Kirila Petrovitschin talossa kasvatettiin tavallisesti aina muutamia nuoria karhuja, jotka olivat Pokrovskojen omistajan päähuvituksena. Pienenä ollessaan tuotiin karhunpojat joka päivä vierashuoneeseen, jossa Kirila Petrovitsch tuntikausia vietti niiden kanssa, ärsyttäen niitä kissoja ja koiranpenikoita vastaan. Tultuaan suuremmiksi pantiin ne kahleihin odottamaan varsinaisia ärsytyksiä. Väliin kuljetettiin niitä herrastalon ikkunain alla sekä lykättiin niitten eteen tyhjä viinatynnyri, johon oli lyöty nauvoja. Karhu nuuski tynnyriä, koski hiljaan, ja naulat pistivät kypälään; karhu suuttuu ja sysää kovemmin, mutta sitä kipeämmältä ottaa. Se tulee aivan raivoihinsa, hyökkäilee karjuen tynnyriä vasten ja tekee sitä siksi kuin eläinraukalta otettiin pois tuo tynnyri. Väliin sattui, että rattaiden eteen valjastettiin pari karhua, pantiin hyvällä tai pahalla vieraita rattaille ja päästettiin karhut menemään jumalan nimeen. Mutta parhaimpana huvituksenaan piti Kirila Petrovitsh seuraavaa:

Karhua kiusattiin nälällä ja suljettiin se sitten tyhjään huoneeseen köydellä seinään kiinnitettynä. Köysi oli niin pitkä, että se ulettui yli koko huoneen, paitsi vastakkaiseen nurkkaan, joka siis oli yksin vapaa hirmustuneen pedon hyökkäyksistä. Tavallisesti tuotiin joku uusi vieras tämän huoneen ovelle, tuupattiin sisään karhun luo, ovi sulettiin ja onneton uhri jätettiin yksinään karvaisen erämaan pedon kanssa. Vieras raukka kiitti, jos hän revittyine vaatteineen ja kädet naarmuja täynnä pääsi tuohon vaarattomaan nurkkaan, mutta hänen täytyi toisinaan koko kolme tuntia seisoa likistäen itseään seinää vasten ja katsella, kuinka raivoisa peto parin jalan päässä hyppeli, nousi takajaloilleen, karjui, mörisi ja koetti saada kiinni hänet. Muutamia päiviä opettajan tulon jälkeen johtui Troekurovin mieleen kestitä häntäkin karhuhuoneellaan. Sentähden kutsui hän eräänä aamuna tämän luokseen, vei pimeitä käytäviä pitkin, ja yht'äkkiä aukeni sivu-ovi — kaksi palvelijaa lykkäsivät ranskalaisen sisään ja panivat oven lukkoon. Toinnuttuaan hämmästyksestään näki opettaja seinään sidotun karhun, joka kaukaa nuuski vierastaan ja yht'äkkiä nousten takajaloilleen hyökkäsi karjuen häntä kohden... Ranskalainen ei peljästynyt eikä juossut pakoon, vaan odotti hyökkäystä. Karhu lähestyi; De Forge otti taskustaan pienen pistoolin, tähtäsi nälistyneen pedon korvaan ja laukasi. Karhu kaatui. Kaikki kokoontuivat, ovi avattiin — Kirila Petrovitsch astui sisään kummastellen huvinsa loppunäytöstä.

Kirila Petrovitsch tahtoi välttämättömästi saada selitystä asiaan. Kuka oli ilmoittanut De Forgelle karhusta, tai miksikä hän piti taskussaan ladattua pistoolia? Hän lähetti hakemaan Maschaa. Mascha tuli ja käänsi isän kysymykset ranskalaiselle.

— Minä en ole mitään kuullut karhusta, vastasi De Forge, mutta pidän aina mukana pistoolin, koska en aijo kärsiä loukkauksia, joista tässä asemassa ollen en voi vaatia hyvitystä.

Mascha katseli kummastellen häntä sekä käänsi Kirila Petrovitschille hänen sanansa. Kirila Petrovitsch ei vastannut mitään, käski vaan viedä karhun ulos ja nylkeä se. Sitten kääntyi hän miestensä puoleen ja sanoi:

— Millainen poika! ei peljästynyt, eikä jumal'auta peljästynt. Ja siitä hetkestä alkoi hän rakastaa De Forgea eikä aikonut häntä enää panna koetukselle.

Mutta tämä tapaus teki vielä suuremman vaikutuksen Maria Kirilovnaan. Hänen mielikuvituksensa sai uutta aihetta: hän näki kuolleen karhun ja De Porgen seisovan sen luona puhellen hänen, Maschan, kanssa rauhallisesti. Hän näki, että urhoollisuutta ja ylpeää itserakkautta voi löytyä muissakin, kuin aatellisissa, ja alkoi siitä asti kunnioittaa opettajaa aina julkisemmin ja julkisemmin. Heidän kesken syntyi jonkinlainen yhteys. Maschalla oli kaunis ääni ja suuret musikaaliset lahjat, De Forge suostui antamaan hänelle tunteja. Tämän jälkeen ei lukijalle ole vaikea arvata, että Mascha rakastui De Forgeen, Taikka ei itsekään sitä itselleen tunnustanut.

Yhdeksäs luku.

Juhlan edellisenä päivänä alkoi kokoontua vieraita; toiset jäivät herrastaloon ja sen sivurakennuksiin, toiset vouden luo, toiset pappilaan, toiset varakkaitten talonpoikain luo. Tallit olivat täynnä matkustajain hevosia, piholla ja vajoissa oli joukottain monenlaisia ajopelejä. Kello yhdeksän aamulla soitettiin jumalanpalvelukseen, ja kaikki kiirehtivät uudelle kivikirkolle, jonka Kirila Petrovitsch oli rakennuttanut ja jota hän joka vuosi kaunisteli. Niin suuri joukko ylhäisiä rukoilijoita oli kokoontunut etteivät talonpojat voineet saada sijaansa kirkossa, vaan täytyi heidän jäädä esikartanoon jo kirkkopihaan. Jumalanpalvelus ei alkanut: odotettiin Kirila Petrovitschia.

Hän tuli kuuden hevosen vetämissä vaunuissa ja asettui juhallisesti paikalleen. Seurassaan oli Maria Kirilovna. Miesten ja naisten katseet kääntyivät Maria Kirilovnaan — edelliset ihailivat hänen kauneuttaan, jälkimäiset hänen pukuaan. Jumalanpalvelus alkoi. Omat laulajat lauloivat köörin paikalla, Kirila Petrovitsch hyräili mukana sekä rukoili katselematta oikealle tai vasemmalle. Ylpeällä rauhallsuudella kumarsi hän maahan asti, kun diakooni korkealla äänellä mainitsi "tämän temppelein perustajan".

Jumalanpalvelus loppui. Kirila Petrovitsch lähestyi ensinnä ristiä. Kirkosta käski hän kaikkien tulla luokseen päivällisille. Kaikki kulkivat hänen perässään, naapurit lähestyivät häntä kunnioituksella, naiset taas ympäröivät Maschan. Kirila Petrovitsch tuli ulos kumarrellen oikealle ja vasemmalle, istui vaunuihinsa ja lähti kotiin. Huoneet alkoivat täyttyä vieraista, ehtimiseen tuli uusia henkilöitä, jotka toin tuskin voivat tunkeutua isännän luo. Naiset istuivat säännöllisessä puoliympyrässä, miehet taas olivat joukottain pelin ja viinan ääressä puhellen äänekkäästi keskenään. Saliin katettiin pöytä kahdeksallekymmenelle; palvelijat häärivät asetellen pulloja ja karahfiinejä ja levitellen pöytäliinoja. Vihdoin ilmoitti hovimestari, että "pöytä on katettu" — ja Kirila Petrovitsch ensimmäisenä istui pöytään, hänen takaansa tulivat naiset ja istuivat juhallisesti paikalleen ottaen huomioon vanhoja tapoja; nuoret

neidet tunkeutuivat yhteen, kuten pelokas vuohilauma, ja istuivat toinen toisensa viereen, heitä vastapäätä istuivat miehet; pöydän päässä istui opettaja pikku Saschan kanssa.

Palvelijat alkoivat kantaa lautasia kullekin arvonsa jälkeen, ja kun eivät olleet oikein varmat jostakin, niin panivat arvaamalla ja melkein aina oikein. Lautasten ja lusikkain helinä suli vierasten äänekkääseen puheeseen. Kirila Petrovitsch katseli iloisenä pöytänsä ja nautitsi täydellisesti onnestaan, että voi olla vieraanvarainen. Samassa tuli pihalle kuuden hevosen vetämät vaunut.

— Kuka se on? kysyi isäntä.

— Anton Pafnutitsch Spitsin, vastattiin.

Ovi aukeni ja Anton Pafnutitsch astui sisään kumarrellen, hymyillen ja aikoi juuri ruveta pyytämään anteeksi. Hän oli paksu, noin viidenkymmenen vuotias mies, pyöreäkasvuinen ja rupulin-arpinen. Lihava leuka koristi häntä.

— Lautaset tänne, huusi Kirila Petrovitsch, tee hyvin, Anton Pafnutitsch, ja istu sekä kerro, mikset ollut jumalanpalveluksessani ja päivällisiltäkin myöhästyit. Se ei juuri ole sinun mukaistasi: rakastathan sinä rukoilla Jumalaa ja syödä.

— Pyydän anteeksi, vastasi Anton Pafnutitsch, kiinnittäen liinaa takkinsa rinnoiksiin, pyydän anteeksi, ystävä Kirila Petrovitsch, minä jo varhain lähdin matkaan, mutta en kerinnyt kymmentä virstaakaan, kun etupyörän rauta irtaantui melkein pois — mitäs tehdä? Onneksi oli lähellä kylä, mutta ennenkuin päästiin sinne ja löydettiin seppä, kun melkein kaikki olivat menneet pois, niin kului täsmälleen kolme tuntia — ei sitä voinut auttaa. En rohjennut matkustaa oikotietäkään Kistenevkan metsän läpitse, vaan kuljin kiertoteitä — —

— Ehe! keskeytti Kirila Petrovitsch, sinä et kuulemma olekkaan urhoollista lajia; mitä sinä pelkäsit?

— Kuinka, mitäkö pelkään, ystävä Kirila Petrovitsch, Dubrovskijahan minä pelkään. Ajatteleppas — joutua hänen kynsiinsä. Hän on sentään aika poika, ei jätä ketään rauhaan ja minulle hän antaisi kahdenkertaisesti.

— Mistä sinä, veliseni, sellaisen kunnian saisit?

— Kuinka, mistä, ystävä Kirila Petrovitsch, kas siitä Andrei Gavrilovitsch-vainajan oikeusjutusta. Enkö minä teidän hyväksenne ... se on omantunnon ja oikeuden mukaan todistanut, että Dubrovskij omistavat Kistenevkan ilman mitään oikeutta, ja vainaja (olkoon hänellä ilo taivaassa!) lupasi kotonaan tehdä lopun minusta, mutta poika näemmä pitääkin isänsä lupauksen. Tähän asti on Jumala kuitenkin ollut armollinen. Kaikkiaan on vaan yksi aittani ryöstetty, mutta ajatteleppas — ehkä tulee vielä talolleen.

— Kas talollasi niille tulee hauska elämä, huomautti Kirila Petrovitsch, ja se punainen laatikko on aivan täynnä.

— Mitä vielä, ystävä Kirila Petrovitsch, oli se täynnä, mutta nyt on aivan tyhjä.

— Aika valehtelija olet, Anton Pafnutitsch; kyllähän teidät tunnetaan; mihinkä sinä olisit rahasi pannut? Kotonasi elät kuin sika etkä huoli vieraista ja nyljet talonpoikiasi — osaathan sinä kyllä haalia kokoon.

— Te suvaitsette yhä laskea leikkiä, ystävä Kirila Petrovitsch, mutisi Anton Pafnutitsch hymyillen, mutta mehän jo jumalauta poikkesimme aineesta — ja Anton Pafnutitsch alkoi painaa alas isännän pilkkaa rasvasen palan kanssa.

Kirila Petrovitsch jätti hänet ja kääntyi uuden ispravnikan puoleen, joka ensi kertaa oli hänen vieraanaan ja istui pöydän toisessa päässä opettajan vieressä.

— No, herra ispravnikka, osoittakaappas nyt rohkeuttanne ja ottakaa kiinni Dubrovskij.

Ispravnikka hölmistyi, kumarsi, hymyili, änkytti ja sai vihdoin soperretuksi: kyllähän koetamme, teidän ylhäisyytenne.

— Hm, koetamme. Kauvan olette koettaneet, mutta ette mitään toimeen saaneet.

— Se on totinen tosi, teidän ylhäisyytenne, vastasi peljästynt ispravnikka.

Vieraat nauramaan.

— Rakastan tuota nuorukaista hänen avomielisyytensä tähden, sanoi Kirila Petrovitsch. Mutta sääli

tulee vanhaa ispravnikkaa Taras Aleksejevitschiä. Jos häntä ei olisi poltettu, niin oltaisiin paikkakunnalla siivommin. Mutta mitä kuuluu Dubrovskijsta? Missä hän on viimeiseksi nähty?

— Minun luonani, Kirila Petrovitsch, kuului vastaukseksi kimakka naisen ääni, viime tiistaina hän oli luonani päivällisillä.

Kaikkein silmät kääntyivät Anna Savischna Globovaan, joka oli jotenkin yksinkertainen leski, mutta josta kaikki pitivät hänen vierasvaraisuutensa tähden.

— Tietäkää, että minä kolme viikkoa sitten lähetin voutini viemään kirjettä postiin Vanjuschkalleni. Poikaani en hemmoittele, enkä ole tilaisuudessakaan hemmoitella, vaikka tahtoisinkin. Mutta tietänettehän itse, että kaartin upseerin tulee elää säätynsä mukaan, ja minä jaan kaikki tuloni hänen kanssaan. No, minä lähetin hänelle kaksi tuhatta ruplaa, vaikka Dubrovskij usein tuli mieleeni, ja ajattelin: kaupunki on lähellä, seitsemän virstan päässä, ehkä Jumala varjee. — Illalla tulee voutini takaisin vaaleana, revittynä ja ilman hevosiä. Minä voivottamaan; mitä tämä on, mitä sulle on tapahtunut? Hän valittamaan: hyvä ystävä Anna Savischna, rosvot ryöstivät minut, hengen tuskin jättivät. Itse Dubrovskij oli siellä ja aikoi hirttää minut, mutta sääli kuitenkin ja päästi; sitä vastoin vei kaikki, hevosen ja rattaat.

— Minä olin kuolla; Herra Jumala! kuinka käy Vanjuschkani? Ei auttanut mikään. Minä kirjoitin kirjeen, kerroin hänelle kaikki ja lähetin siunaukseni ilman ainoatakaan kopeekkaa.

— Kului viikko ja toinenkin. Äkkiä tulee pihalleni vaunut. Joku kenraali tahtoo tavata minua; tehkää hyvin. Luokseni tulee noin kolmenkymmenen viiden vuoden vanha mies, tumma, mustatukkainen ja parrakas — oikea Kulnevin kuva, sanoo olevansa vähä niinkuin miesvainajani Ivan Andrejevitschin ystävä ja virkatoveri; hän muka matkusti tästä eikä voinut olla poikkeamatta mieheni lesken luo, kun tiesi, että minä asun täällä. Minä kestitsin häntä Jumalan lahjoilla ja puhelin sitä ja tätä, vihdoin Dubrovskijstakin. Minä kerroin suruni hänelle. Kenraalini rypisti otsaansa. Se on kummallista, sanoi hän; minä olen kuullut, ett'ei Dubrovskij häytytä kaikkia, vaan joitakuuta rikkaampia, ja niittenkin kanssa vaan tekee tasajakoa, eikä putipuhtaaksi ryöstä. Ja murhasta ei häntä kukaan soimaa; eiköhän siinä liene erehdys? Käskekää kutsua voutinne. Mentiin hakemaan voutia. Hän tuli. Nähtyään kenraalin hän hämmästyi. Kerroppas, veliseni, millä tavalla Dubrovskij sinut ryösti, ja kuinka hän tahtoi sinut hirttää? Voutini alkoi vapista ja heittäytyi kenraalin jalkojen juureen. Isä, minä olen syyllinen, synty sai vallan — minä valehtelin. Jos niin on, vastasi kenraali, niin kerroppas rouvalle, kuinka kaikki oikein tapahtui; minä kuuntelen. Vouti ei voinut tointua. No, mitä, jatkoi kenraali; missä sinä kohtasit Dubrovskij? Kahden männyn luona, isä, kahden männyn luona. Mitä hän sinulle sanoi. Hän kysyi minulta, kenen palvelija olen, mihin ja mitä varten menen. No, ja sitten. Sitten vaati hän kirjeen ja rahat. Minä annoin hänelle kirjeen ja rahat. Ja hän? No — ja hän — — isä, minä olen syyllinen. No mitä hän teki? Hän antoi minulle rahat ja kirjeen ja sanoi: mene Jumalan nimeen ja vie nämät postiin. Oi, isä, minä olen syyllinen! Kyllä minä sinusta selvän teen, sanoi kenraali uhkaavasti. Ja te, rouvaseni, käskekää etsiä tämän varkaan arkusta ja antakaa hän minun käsiini, minä hänet opetan. Minä aavustin, kuka hänen ylhäisyytensä oli. Minun ei auttanut ruveta väittämään häntä vastaan. Kuskit sitoivat taloudenhoitajan ajopenkkiin, rahat löydettiin; kenraali söi päivällistä luonani ja matkusti heti pois vieden voudin mukanaan. Vouti löydettiin seuraavana päivänä tammeen sidottuna ja revittynä, kuin niinipuu.

Kaikki, ja etenkin neitoset, kuuntelivat ääneti Anna Savischnan kertomusta. Monet neitosista salaa onnittelivat Dubrovskija, nähden hänessä romantillisen sankarin. Niitten onnittelijain joukossa oli etenkin Maria Kirilovna, innokas haaveksija, jonka Kadliff oli täyttänyt salaisella pelolla.

— Ja sinä Anna Savischna luulet, että sinun luonasi oli itse Dubrovskij? kysyi Kirila Petrovitsch. Entä jos erehdyt. En tiedä, kuka oli vieraanasi, mutta Dubrovskij ei se kumminkaan ollut.

— Kuinka, hyvä ystävä, ett'ei se ollut Dubrovskij? kukahan sitten, ellei juuri hän, pysäytä matkustavia ja rupea niitä tarkastelemaan?

— En tiedä, mutta ei ainakaan se ollut Dubrovskij. Minä tunsin hänet lapsena enkä tiedä, jos hänen hiuksensa sen jälkeen ovat tulleet mustiksi, silloin ne ainakin olivat kiharaiset ja vaaleat. Mutta varmaan tiedän, että Dubrovskij on viittä vuotta Maschaani vanhempi ja että hän siis on noin kahdenkymmenen kolmen, eikä kolmenkymmenen viiden vuotias.

— Aivan niin, teidän ylhäisyytenne, huusi ispravnikka, minulla on mukanani Vladimir Dubrovskijnn tunnusmerkit paperilla. Niissä on selvään sanottu, että hän on kahdenkymmenen kolmen vanha.

— Ah! huusi Kirila Petrovitsch, sattui paikalleen, lukekaappas ne, me kuuntelemme. Jos hän tulee vastaamme, niin ei hän pakoon pääse.

Ispravnikka otti taskustaan jotenkin likaisen paperikappaleen, levitti sen ja alkoi lukea. Dubrovskijnn

entiset alustalaiset olivat ilmoittaneet hänen tuntomerkkinsä:

"Hän on 23 vuotias, keskikokoinen, kasvot hienot, parta ajeltu, silmät tummanruskeat, hiukset tummat, nenä suora. Erityisiä tunnusmerkkejä ei ole."

— Nekö vaan? kysyi Kirila Petrovitsch.

— Ne vaan, sanoi ispravnikka, pannen paperin kokoon.

— Toivotan onnea, herra ispravnikka; kas se vasta on paperi. Noitten tuntomerkkien nojalla ei teidän ole viisasta etsiä Dubrovskija! Kukahan ei olisi keskikokoinen, kenellä ei olisi tummia hiuksia, suoraa nenää tai tummanruskeita silmiä? Lyönpä vetoa, että kolme tuntia peräkkäin voit puhella itse Dubrovskijn kanssa tietämättä, kenen Jumala on tiellesi johdattanut. Ovathan ne virkamiehemme aika viisaita.

Ispravnikka pani rauhallisesti paperin taskuunsa sekä ryhtyi ääneti hanhen ja kaalin kimppuun. Sillä välin kerkesivät palvelijat muutamia kertoja käymään ympäri täyttämässä jokaisen vieraan lasin. Muutamia pulloja viiniä avattiin ja nautittiin mielihyvällä samppanjan nimellä. Kasvot alkoivat tulla punaisemmiksi, puhe äännekkäämmäksi, sekavammaksi ja iloisemmaksi.

— Ei, jatkoi Kirila Petrovitsch, me emme enää saa sellaista ispravnikkaa, kuin Taras Aleksejevitsch-vainaja oli; hän oli taitava ja älykäs. Sääli, että poltettiin sellainen poika. Hänen kynsistään ei olisikaan päässyt ainoakaan koko rosvojoukosta. Hän olisi pyydystänyt kaikki viimeiseen mieheen, eikä itse Dubrovskijkaan olisi päässyt. Taras Aleksejevitsch olisi ottanut kyllä häneltä rahoja, mutta ei häntä itseäkään olisi päästänyt. Sellainen oli vainajan tapa. Mutta ei auta mikään. Nähtävästi minun on ryhtyminen asiaan ja meneminen väkimeni rosvoja vastaan. Ensi työkseni on minun kerättävä kaksikymmentä miestä, niin ne kyllä puhdistavat metsän rosvoista; väkeni ei ole arkaa, joka mies tohtii käydä karhun kimppuun, ja rosvoja eivät he väistä.

— Onko karhunne terveenä, ystävä Kirila Petrovitsch? kysyi Anton Pafnutitsch, muistaen samalla karvaisen toverinsa sekä muutamia ilveitä, joitten uhrina hänkin kerran oli ollut.

— Nallen päivät ovat päättyneet, vastasi Kirila Petrovitsch, hän sai kunniakkaan kuoleman vihollisen käden kautta. Tuolla on hänen voittajansa! — Kirila Petrovitsch osotti ranskalaista opettajaa. — Hän kosti puolestasi ... saanhan luvan mainita ... muistatko?

— Miksi en muistaisi, sanoi Anton Pafnutitsch, muistanpa hyvinkin. Siis on nalle kuollut ... sääli on nallea, on jumal'auta sääli! kuinka huvittava hän oli ja kuinka viisas! toista sellaista ei ole helppo löytää. Mutta miksi mussio tappoi hänet?

Suurella mielihyvällä alkoi Kirila Petrovitsch kertoa ranskalaisensa urotyötä, sillä hänelle sattui onnellinen tilaisuus kerskailla kaikesta, mitä hänellä oli. Vieraat kuuntelivat uteliaisuudella kertomusta nallen kuolemasta ja katselivat kummastuksella De Forgea, joka ei epäillytkään, että kertomus koski hänen urhoollisuuttaan. Hän istui vaan rauhallisesti paikallaan ja teki huomautuksia rieholle kasvatilleen.

Päivälliset, jotka olivat kestäneet lähes kolme tuntia, loppuivat vihdoin. Isäntä pani käsiliinansa pöydälle, kaikki nousivat ja menivät vierashuoneeseen, jossa kahvi, kortit ja juomat, jotka olivat yhtä mainiota lajia, kuin pöydässäkin, odottivat heitä.

Kymmenes luku.

Noin seitsemän aikaan illalla tahtoivat muutamat vieraat lähteä, mutta punssin vaikutuksesta iloinen isäntä käski sulkea portit sekä ilmoitti, ettei hän päästä ketään pois ennen aamua.

Pian kajahteli soitanto, ovi avattiin saliin, — ja tanssit alkoivat. Isäntä istui lähimpäin tuttaviansa kanssa nurkassa tyhjentäen lasin toisensa perässä ja ihaellen nuorien iloa. Vanhemmat naiset löivät korttia. Kavaljeereja oli vähemmän kuin daameja, kuten ainakin sellaisissa paikoissa, mihin ei ole majoitettu jotakin ulanilaista brikaadia; kaikki mieshenkilöt, jotka osasivat tanssia, olivat kutsutut. Opettaja oli ylinnä, kaikki neitokset halusivat tanssia hänen kanssaan sekä tekivät sen keksinnön, että hänen kanssaan oli erittäin keveä tanssia valssia. Muutamia kertoja pyöritti hän Maria Kirilovnaa — ja muut neitokset tekivät heistä ilkkuen havainnoita. Puoliyön aikana käski väsynyt isäntä lopettaa tanssit, toimitti illallista ja meni itse nukkumaan.

Kirila Petrovitschin poistuttua tuli seurustelu vapaammaksi ja vilkkaammaksi; kavaljeerit rohkenivat mennä istumaan naistensa viereen; neitokset naureskelivat ja kuiskuttelivat vieruskumppaniensa kanssa;

koko aterian ajan puhelivat naiset kovalla äänellä. Herrat joivat, väittelivät ja naureskelivat; sanalla sanoen illallinen oli erittäin hupainen ja jätti jälkeensä paljon hauskoja muistoja.

Oli kuitenkin eräs henkilö, joka ei ottanut osaa yhteiseen iloon. Se oli Anton Pafnutitsch, joka synkkänä ja ääneti istui paikallaan, söi hajamielisesti ja näytti hyvin rauhattomalta. Rosvojutut eivät antaneet hänelle rauhaa, Me saamme pian nähdä, että hänellä oli täysi syy pelätäkin.

Anton Pafnutitsch, joka oli ottanut Jumalan todistajakseen siihen, että punainen rahalipas oli tyhjä, ei valehdellut eikä tehnyt syntiä: punainen lipas oli todellakin tyhjä. Hän oli pannut setelit, joita siinä säilytti, nahkaiseen pussiin, jota aina piti paidan alla rinnallaan. Tällä varokeinollaan sai hän johonkin määrään poistetuksi epäluottamuksensa kaikkiin ihmisiin ja ainaisen pelkonsa. Mutta kun hänen täytyi jäädä yöksi vieraasen taloon, pelkäsi hän, että hän saisi sijansa jossakin yksinäisessä huoneessa, johonka varkaat helposti voisivat hiipiä. Senpätähden etsi hän silmillään luotettavaa toveria ja valitsi vihdoon De Porgen. Tämän ulkomuoto, joka ilmaisi voimaa, ja urhoollisuus, jota hän oli osoittanut karhuhuoneessa, jota Anton Pafnutitsch raukka ei kauhutta voinut muistella, päättivät vaalin. Pöydästä noustua alkoi Anton Pafnutitsch hääriä nuoren ranskalaisen ympärillä rykien ja yskien ja kääntyi vihdoon pyynnöllä hänen puoleensa.

— Hm, hm, enkö minä voisi, mussiöö, olla yötä teidän kamarissanne, sillä näethän...

— Que desire monsieur? kysyi De Forge, kumartaen kohtelijaasti.

— Äh, vahinko vaan! sinä mussiöö et vielä ole oppinut venättä. Sche ve, muua sche vu kusche, ymmärrätkö?

— Monseur, vous n'avez qu'à ordonner, vastasi De Forge.

Anton Pafnutitsch, joka oli hyvin tyytyväinen ranskan taitoonsa, meni heti valmistautumaan.

Vieraat hyvästelivät ja jokainen meni omaan kammariinsa. Anton Pafnutitsch meni opettajan kanssa sivurakennukseen. Yö oli pimeä. De Forge kulki edellä lyhty kädessä, Anton Pafnutitsch hänen perässään tuon tuostakin pidellen, oliko rahakukkaro vielä rinnallaan.

Sivurakennukseen tultuaan sytytti opettaja kynttilän ja kumpikin alkoi riisuutumaan. Anton Pafnutitsch käveli lattialla tarkastellen lukkoja ja ikkunoita ja pudistellen päätään, kun tarkastus ei antanut hyviä toiveita turvallisuudesta. Oven voi sulkea ainoastaan yhdellä telineellä, eikä ikkunoissa ollut kahdenkertaisia puitteita. Hän aikoi ruveta valittamaan siitä De Forgelle, mutta hänen ranskan taitonsa oli riittämätön niin laajaperäiseen selitykseen. Ranskalainen ei ymmärtänyt häntä, ja Anton Pafnutitschin täytyi jättää valituksensa. Heidän vuoteensa olivat vastatusten, molemmat panivat maata ja opettaja sammutti kynttilän.

— Purkua vu sammutta, purkua vu sammutta? huusi Anton Pafnutitsch, liittäen vahingossa ranskaan omakielisiä sanojaan. — Minä en voi dormire pimeässä.

De Porge ei ymmärtänyt hänen huudahduksiaan, toivotti vaan hyvää yötä.

— Kirottu mies! murisi Spitsin, käärien peittoa ympärilleen. Kuka hänen käski kynttilän sammuttaa. Sitä pahempi. — Minä en voi nukkua ilman tulta. Mussiöö, mussiöö, jatkoi hän, sche ve avek vu parle. Mutta ranskalainen ei vastannut, vaan alkoi pian kuorsata.

— Ranskalainen peto jo kuorsaa, ajatteli Anton Pafnutitsch, mutta minä en saa unta silmiini: entä jos varkaat tulisivat sisään ovesta tai ikkunasta, niin ei tuota petoa saisi tykin laukauksellakaan hereille. Mussiöö, mussiöö! — perkele vieköön sinut!

Anton Pafnutitsch vaiken. Väsymys ja viinin höyryt vihdoon voittivat hänen pelkonsa. Hän alkoi uinua ja vaipui vihdoon syvään uneen.

Hän heräsi ihmeellisellä tavalla. Unen läpitse tunsu hän, että joku hiljaa tarttui hänen paidankaulukseensa. Anton Pafnutitsch avasi silmänsä ja näki kuun vaaleassa aamuvalossa edessään De Porgen. Ranskalaisella oli toisessa kädessään taskupistooli ja toisella irroitti hän kukkaroa. Anton Pafnutitsch meni tainnuksiin.

— Kes ke se, mussiöö, kes ke se? sopersi hän vihdoon vapisevalla äänellä.

— Hiljaa, suu kiinni! vastasi opettaja puhtaalla venäjänkielellä: hiljaa! — taikka olette hukassa. Minä olen Dubrovskij.

Yhdestoista luku.

Lukijan luvalla palaamme tapauksiin, jotka sattuivat ennen äskenmainittuja ja joista emme vielä ole ehtineet puhumaan.

Kestikievaritalossa, josta me jo olemme maininneet, istui rauhallinen ja vaatimaton mies. Hän oli joko aateliton tai muukalainen, s.o. henkilö, joka ei saa ääntään kuultavaksi majapaikoissa. Hänen ajopelinsä olivat pihalla odottaen rasvaamista. Siinä oli pieni matkalaukku, joka todisti omistajansa vähävaraisuutta. Matkustaja ei pyytänyt kahvia eikä teetä, vaan katseli ikkunasta, vihellellen emännän suureksi mielipahaksi, emännän, joka oli toisessa huoneessa.

— No nyt Jumala lähetti pillipiiparin, jupisi hän puoli-ääneen, äh, yhä vaan viheltää, jospa jo herkeisikin.

— No mitä pahaa se on, antaa hänen viheltää, sanoi kestikievari.

— No, mitä pahaa? intti vihastunut akka; etkö huomaa tunnusmerkkejä?

— Mitä tunnusmerkkejä? Ettäkö viheltäjillä ei ole rahaa? Äh, Pahomovna, viheltäkööt tai ei, mutta rahaa ei ole, kun ei ole.

— Päästä sinä vaan hänet, Sidoritsch. Sinulla näkyy olevan halu pettää hänet. Anna hänelle hevoset ja menköön hän hiiteen.

— Odottakoon hän vaan, Pahomovna; tallissa on kaikkiaan kolme kolmivaljakkoa, neljännen tarvitsee levätä. Ajatteleppas, jos tulee hyviä matkustajia; minä en tahdo omalla päälläni vastata ranskalaisen edestä. Hei! tuolla onkin jo! tuolla tulee! He, he, he, ja kuinka nopeasti ajaa; eihän vaan liene joku kenraali?

Vaunut pysähtyivät rappujen eteen. Palvelija hyppäsi ajopenkiltä, avasi oven ja samassa nuori mies, puettuna sotilaan päällystakkiin ja valkeaan lakkiin, astui kestikievarin luo. Hänen perässään toi palvelija sisään pienen lippaan, jonka pani ikkunalle.

— Hevosia! huusi upseeri käskeväällä äänellä.

— Heti! vastasi kestikievari, entäs passi.

— Minulla ei ole passia. Minä matkustan sivullepäin... Etkö tunne minua?!

Kestikievari juoksi nopeasti kiirehtimään kyytimiehiä. Nuori mies alkoi kävellä pitkillä askelilla huoneessa, meni toiseen huoneeseen ja kysyi hiljaa emännältä: "kuka tuo matkustaja on?"

— Jumalako sen tiesi, vastasi emäntä, joku ranskalainen kai; jo viidettä tuntia on hän odottanut hevosia ja vihellellyt. Alkaa jo suututtamaan tuo kirottu.

Nuori mies alkoi puhua matkustajan kanssa ranskaa.

— Mihinkä suvaitsette matkustaa? kysyi hän.

— Läheiseen kaupunkiin, vastasi ranskalainen. Sieltä matkustan erään tilanomistajan luo, joka näkemättään minua on ottanut minut palvelukseensa. Minä aioin jo tänään olla paikalla, mutta herra kestikievari on näemmä päättänyt toisin. Tässä maassa on vaikea saada hevosia, herra upseeri.

— Kenen tilanomistajan luo te ai'otte? kysy upseeri.

— Troekurovin, vastasi ranskalainen.

— Troekurovin? Millainen mies se Troekurov on?

— Ma foi, monsieur. Minä olen kuullut hänestä vähän hyvää. Sanovat, että hän on ylpeä ja itsepintainen herra, ankara käytöksessään kotoväkeään kohtaan, jotta kukaan ei voi miellyttää häntä, jotta kaikki vapisevat kuullessaan hänen nimensä, jott'ei hän opettajiakaan (avec les Outschitels) kursaile.

— Armahda! ja te tahdotte mennä sellaisen hirviön luokse?

— Mikäs auttaa, herra upseeri? Hän tarjoo minulle hyvän palkan, 3000 ruplaa vuodessa ja vapaan ylöspidon. Ehkä minä tulen onnellisemmaksi muita. Minulla on vanha äiti. Puolen palkastani lähetän hänelle; toisesta puolesta voin viidessä vuodessa koota pienen pääoman, joka on välttämätön, kun tahdon tulla kenestäkään riippumattomaksi — ja silloin, bon soir, menen Pariisiin ja ryhdyn siellä

kauppatoimiin.

— Tunteeko teitä kukaan Troekurovin talossa? kysyi upseeri.

— Ei kukaan. Hän kirjoitti minut Moskovasta erään ystävänsä välityksellä, jonka kokki oli minun kansalaiseni; tämä suositti minua. Tietäkää, että minun ei pitänyt valmistua opettajaksi, vaan sokurileipuriksi; mutta minulle sanottiin, että teidän maassanne opettajan toimi ei ole edullisempaa...

Upseeri vaipui ajatuksiinsa. — Kuulkaa, keskeytti hän, mitä jos tuon tulevaisuutenne sijasta teille tarjottaisiin 10,000 ruplaa käteisessä rahassa sillä ehdolla, että te heti matkustaisitte Pariisiin.

Ranskalainen katseli kummastuneena upseeria, hymyili ja pudisti päätään.

— Hevoset ovat valmiina! huusi sisääntullut kestikievari. Palvelija vakuutti samaa.

— Heti, vastasi upseeri. Menkää ulos hetkeksi. (Kestikievari ja palvelija menivät). Minä en tee pilaa, jatkoi hän ranskaksi; 10,000 ruplaa voin antaa teille. Tarvitsen ainoasti teidän paperinne ja vaadin, että menette pois. Samassa aukasi hän lippaan ja otti siitä muutamia setelipakkoja.

Ranskalainen räpytteli silmiään. Hän ei tiennyt, mitä ajattelisi. — Että menisin pois ... minun paperini, kertoi hän kummastellen. No tuossa on paperini ... mutta te teette pilaa? Mitä te teette papereillani?

— Se ei ole teidän asianne. Minä kysyn: suostutteko, vai ette?

Ranskalainen, joka ei vieläkään uskonut korviaan, ojensi paperinsa nuorelle upseerille, joka silmäili ne nopeasti läpitse.

— Teidän passinne ... hyvä; suosituskirje — katsotaanpas; papinkirja — mainiota. No tuossa on rahanne, menkää takaisin. Hyvästi.

Ranskalainen oli kuin puusta pudonnut. Upseeri palasi takaisin.

— Minä olin unohtaa tärkeimmän asian; antakaa kunniasananne, että tämä jää vaan meidän salaisuudeksemme — kunniasananne!

— Kunniasanani annan, vastasi ranskalainen. Mutta mitä teen minä ilman papereita?

— Ilmoittakaa ensimmäisessä kaupungissa, että Dubrovskij on ryöstänyt teidät. Teitä uskotaan ja annetaan teille tarpeelliset todistukset. Hyvästi, Jumala suokoon, että pian pääsisitte Pariisiin ja tapaisitte äitinne terveenä.

Dubrovskij meni ulos, istui vaunuihin ja lähti. Kestikievari katseli ikkunasta, ja kun vaunut olivat menneet, kääntyi hän vaimoansa päin ja huusi:

— Pahomovna! tiedätkö mitä? ettei tuo vaan ollut Dubrovskij.

Emäntä hyökkäsi ikkunalle, mutta se oli jo myöhäistä, Dubrovskij oli jo kaukana. Hän rupesi torumaan miestänsä.

— Etkö ollenkaan pelkää Jumalaa, miks'et sanonut sitä minulle ennen, minä olisin edes saanut nähdä Dubrovskijn, mutta nyt saat odottaa, että hän enää palaa. Sinulla ei ole omaatuntoa, oikein ilman omaatuntoa olet.

Ranskalainen seisoi kuin puusta pudonnut. Puhelu upseerin kanssa, rahat, kaikki tuntui unennäöltä. Mutta setelipakat olivat hänen taskussaan ja vakuuttivat kauniisti, että tuo ihmeellinen tapaus oli todellakin tapahtunut.

Hän päätti ottaa hevoset kaupunkiin. Kyytimies ajoi käyden ja vasta yöllä saavuttiin kaupunkiin.

Saatuansa ranskalaisen paperit tuli Dubrovskij rohkeasti, kuten jo olemme nähneet, Troekurovin luo ja jäi asumaan hänen taloonsa. Olkootpa hänen aikeensa mitkä tahansa (jälkeenpäin saamme ne tietää) mutta hänen käytöksessään ei ollut mitään moitittavaa. Tosi on, että hän sangen vähän huolehti pienen Saschan kasvatuksesta, antoi hänelle täyden vapauden mellastella, eikä ankarasti kuulustellut läksyjä, jotka olivat vaan annetut muodon vuoksi. Sitävastoin seurasi hän suurella ahkeruudella Maria Kirilovnan musikaalisia edistyksiä ja usein tuntikausia istui hänen kanssaan pianon ääressä. Kaikki rakastivat nuorta opettajaa: Kirila Petrovitsch hänen rohkeutensa ja ketteryytensä tähden metsästyksessä, Maria Kirilovna hänen loppumattoman intonsa ja orjamaisen huomaavaisuutensa tähden, Sascha sentähden, että tämä ei välittänyt hänen kujeistaan ja palvelijat taas hänen hyvyytensä ja anteliaisuutensa tähden, joka silminnähtävästi ei ollut sopusoinnussa hänen asemansa kanssa. Itse hän näytti olevan kiintynyt koko perheeseen ja piti itseään jo sen jäsenenä.

Tuon muistettavan juhlan ja sen ajan välillä jolloin hän oli astunut opettajatoimeensa, oli kulunut noin kuukausi, eikä kukaan aavistanut, että tuossa nuorena, rauhallisessa ranskalaisessa piili hirveä rosvo, jonka nimi herätti kauhua kaikissa ympäristön aatelisissa. Koko tänä aikana ei Dubrovskij poistunut Pokrovskojesta, mutta puheet hänen rosvoilemisestaan eivät silti tauonneet, kiitos siitä kylien asukkaiden luovalle mielikuvitusvoimalle, tai ehkä hänen joukkonsa oli toimeensa, vaikka päällikkö olikin poissa. Kun Dubrovskij oli samassa huoneessa yötä miehen kanssa, jota hän voi pitää persoonallisena vihollisena niin ei hän voinut vastustaa kiusausta. Hän tiesi, että tällä oli rahoja ja päätti ottaa ne. Me olemme jo nähneet, kuinka hän hämmästytti Anton Pafnutitsch-raukan muuttamisellaan opettajasta rosvoksi.

Ranskalainen käski seisauttamaan hevoset jo ennen tulla, jossa vahdin sijasta oli vaan rappeutunut vahtikoppi, astui ajopeleistä ja läksi astumaan jalan koeteltuaan merkeillä selittää ajomiehelle, että hän lahjoittaa ajopelit ja matkalaukkunsa tälle juomarahoiksi. Ajomies hämmästyi yhtä paljon hänen antelijaisuudestaan, kuin itse ranskalainen oli hämmästyynyt Dubrovskijn tarjouksesta. Tästä anteliaisuudesta ajomies kuitenkin päätti, että "saksalainen" oli tullut hulluksi, kiitti syvästi kumarrellen häntä ja piti parempana olla menemättä kaupunkiin asti, vaan palata eräeseen tunnettuun huvittelupaikkaan, jonka isäntä oli hänen ystävänsä. Täällä vietti hän koko yön ja palasi vasta seuraavan päivän aamuna paljailta hevosilla ilman ajopeliä ja matkalaukkua kotiinsa kasvat pöhistyneinä ja silmät punaisina.

Kahdestoista luku.

Kului muutamia päiviä ilman mainittavampaa tapausta. Pokrovskojen kylän asukkaiden elämä oli yksitoikkoista. Kirila Petrovitsch kävi joka päivä metsästämissä; lukeminen, kävelyt ja musikaaliset harjoitukset veivät Maria Kirilovnan ajan, etenkin musiikkitunnit. Hän tunsi, että hänen sydämensä oli tullut eriskummalliseksi ja tunnusti suureksi harmikseen, että se ei ollut välinpitämätön nuoren ranskalaisen suhteen. Ranskalainen taas puolestaan ei mennyt kunnioituksen eikä ankaran säädyllisyyden rajojen ylitse ja rauhoitti sillä tytön ylpeyttä ja pelokkaita epäluuloja. Yhä suuremmalla luottavaisuudella antautui tyttö tunteittensa valtaan. Hän ikävöitsi De Forgea, kun tämä oli poissa, ja tämän seurassa ollessaan hänellä aina oli puhelemista De Porgen kanssa. Hän kyseli tämän mielipidettä kaikessa ja oli aina samaa mieltä tämän kanssa. Ehkä tyttö ei ollutkaan vielä oikein rakastunut, mutta niin lähellä hän oli kuitenkin, että ensimmäisessä kommelluksessa tai äkkinäisessä onnen käänteessä lemмен liekin täytyi leimahtaa hänen sydämessään.

Kerran kun Maria Kirilovna tuli saliin, jossa opettaja odotti häntä, niin huomasi hän kummakseen, että tämän vaaleilla kasvoilla oli jokin levottomuuden ilme. Hän avoi pianon ja soitti muutamia kappaleita. Dubrovskij taas valitellen päättään kipeäksi pyysi anteeksi sekä keskeytti oppitunnin. Sulkeissaan nuottikirjoja antoi hän tytölle salaa kirjelijun. Kerkeämättä ajattelemaan otti Maria Kirilovna sen, mutta katui samassa silmänräpäyksessä. Dubrovskij ei enää ollut salissa. Maria Kirilovna meni huoneensa, avoi kirjeen ja luki seuraavan:

"Tulkaa tänään kello seitsemän puron luo lehtimajaan, minun täytyy välttämättömästi saada puhua kanssanne".

Tämä herätti tytössä kiihkeän utelijaisuuden. Hän oli jo kauvan odottanut tunnustusta toivoen ja peljäten samassa sitä. Hänen olisi ollut hupaista kuulla vahvistusta siihen, jota aavisti, mutta toiselta puolen tunsi hän, että hänelle oli sopimatonta kuulustella tuollaista ilmoitusta mieheltä, jonka ei säätynsä tähden koskaan olisi pitänyt toivoman saavansa hänen kättään. Hän päätti kuitenkin mennä yhtymäpaikkaan ja vapisi samalla. Millä tavalla hän ottaisi vastaan opettajan tunnustuksen, ylimysmäisellä muuttumuksellako, vaiko lupaamalla vaan ystävyyttään, tai iloisella pilalla, vai äänettömällä osanottavaisuudellako? Sillä välin hän ehtimiseen katsoi kelloa. Tulet sytytettiin. Kirila Petrovitsch istui pelaamaan vierailevain naapuriensa kanssa. Pöytäkello löi neljänneistä vailla seitsemän — ja Maria Kirilovna meni hiljaa portille, katseli joka taholle ympärilleen ja juoksi puutarhaan.

Ilta oli pimeä ja taivas pilvien peitossa. Parin askeleen päässä ei voinut erottaa mitään. Mutta Maria Kirilovna kulki pimeässä sen tuttuja polkuja ja oli pian lehtimajan luona. Täällä pysähtyi hän rauhoittuakseen ja tullakseen Dubrovskijn eteen tyynimielisinä ja hätäilemättömänä. Mutta Dubrovskij olikin jo hänen edessään.

— Kiitän teitä, sanoi hän hiljaisella äänellä, että noudatitte pyyntöäni. Olisin tullut epätoivoon, jos ette olisi suostunut.

Maria Kirilovna vastasi valmistamallaan tavalla:

— Minä toivon, ett'ette saata minua katumaan hyväntahtoisuuttani.

Dubrovskij oli vaiti ja, kuten näytti, koetti hillitä tunteitaan.

— Asianhaarat vaativat ... minun täytyy jättää teidät, sanoi hän vihdoin, ehkä te pian kuulette ... mutta ennenkuin eroamme pitää minun itse ilmaista itseni teille.

Maria Kirilovna ei vastannut mitään. Näissä sanoissa luuli hän olevan esipuheen tunnustukseen.

— Minä en ole se, joksi te minua luulette, jatkoi Dubrovskij, minä en ole ranskalainen De Forge — minä olen Dubrovskij.

Maria Kirilovna huudahti.

— Jumalan tähden, älkää peljätkö; teidän ei tarvitse peljätä minun nimeäni. Niin, minä olen se onneton, jolta isänne ryösti leivän ja jonka hän ajoi isänsä talostaan sekä pakotti rosvoamaan maanteilla. Mutta teidän ei tarvitse peljätä minua ei itsenne eikä hänen tähtensääkään. Kaikki on päättynyt — minä olen antanut hänelle anteeksi. Ensimmäisen verityöni olisi pitänyt kohdata häntä. Minä kävelin hänen talonsa ympärillä määräten paikan, josta tulipalon pitäisi leimahtaman, etsien tien hänen makuuhuoneesensa ja ajatellen, mitenkä sulkisin häneltä tien pakoon pääsemästä. Samassa menitte te sivutseni, kuten taivaan enkeli, ja sydämeni leppyi. Minä ymmärsin, että talo, jossa te asutte, on pyhä, ja ett'ei yksikään, joka on teidän verisukulaisenne, kuulu minun kiroukseni alle. Minä luovuin kostosta, kuten hulluudesta. Päivät pitkät kävelin minä Pokrovskojen puutarhain seutuvilla toivossa nähdä kaukaa teidän valkean pukunne. Kun te olitte varomattomasti kävelyretkillänne, niin minä seurasin teitä hiipien pensaalta toiselle onnellisena mielessäni, että suojelen teitä, että teillä ei ole vaaraa siellä, missä minä salaisesti oleskelen. Vihdoin tuli tilaisuus — minä tulin asumaan taloonne. Nämät kolme viikkoa ovat olleet minulle onnen päiviä; ja niitten muisto on tekevä vastaisen elämäni katkeraksi... Tänään sain minä sanan, jonka jälkeen minun on mahdoton enää jäädä. Minä erkanen teistä tänään, heti paikalla... Mutta sitä ennen täytyi minun ilmoittaa itseni teille, jott'ette kiroisi minua ettekä halveksisi. Muistelkaa joskus Dubrovskija. Tietäkää, että hän oli syntynyt toista tarkoitusta varten, että hänen sielunsa ymmärsi rakastaa teitä, ettei koskaan...

Samassa kuului kimakka vihellys ja Dubrovskij vaiken. Hän tarttui tytön käteen ja painoi sen tulisille huulilleen. Taas kuului vihellys.

— Hyvästi, sanoi Dubrovskij, minua kutsutaan. Yksi ainoa minuutti voi saattaa minut perikatoon.

Hän meni... Maria Kirilovna seiso liikkumatta. Dubrovskij palasi ja otti uudestaan häntä kädestä.

— Jos teitä joskus kohtaa onnettomuus, ettekä keltään voi odottaa apua eikä suojaa, niin lupaatteko siinä tapauksessa kääntyä minun puoleeni, vaatia minulta kaikkea pelastustanne varten? Lupaatteko käyttää minun apuani?

Maria Kirilovna oli ääneti ja itki. Vihellys kuului kolmannen kerran.

— Te murratte sydämeni! huusi Dubrovskij, minä en jätä teitä, ennenkuin vastaatte. Lupaatteko tai ei?

— Lupaan, kuiskasi tyttö-raukka.

Monet tunteet riehuivat Maria Kirilovnassa, kun hän palasi puutarhasta. Hänestä näytti, että pihalla oli paljon väkeä, portaiden edessä oli kolmivaljakko, ihmiset juoksivat ja koko talo oli liikkeessä. Kaukaa kuuli hän Kirila Petrovitschin äänen ja kiirehti huoneesensa peläten, että hänen poissa-olonsa huomataan. Salissa kohtasi hänet Kirila Petrovitsch; vieraat ympäröivät tuon tutun ispravnikkamme ja tekivät hänelle kysymyksiä. Ispravnikka, joka oli matkapuvussa ja aseissa kiireestä kantapäähän asti, vastasi salaperäisellä ja epävarmalla tavalla.

— Missä sinä olit, Mascha, kysyi Kirila Petrovitsch, näitkö herra De Forgea?

Töin tuskin voi Mascha vastata kieltävästi.

— Ajatteleppas, kun ispravnikka tuli vangitsemaan häntä ja vakuuttaa, että hän on itse Dubrovskij.

— Kaikki tunnusmerkit, teidän ylhäisyytenne, vastasi ispravnikka kohteliijaasti.

— Oh, veliseni, keskeytti Kirila Petrovitsch, mene nyt tunnusmerkkeinesi, sinä tiedät minne. Minä en anna ranskalaistani sinulle, ennenkuin itse olen tutkinut asiaa. Miten voi uskoa Anton Pafnutitschin sanoihin, tuon pelkurin ja moukan juttuihin. Hänestä näytti, että opettaja tahtoi rosvota hänet; miks'ei hän sitten samana aamuna maininnut minulle siitä sanaakaan...

— Ranskalainen peljätti häntä, teidän ylhäisyytenne, vastasi ispravnikka, ja pakotti hänet vannomaan, että on ääneti.

— Lörpötyksiä, päätti Kirila Petrovitsch, kohta minä selvitän kaikki. Missä on opettaja? kysyi hän sisään tulleelta palvelijalta.

— Häntä ei mistään löydy, vastasi palvelija.

— No, hakekaa häntä! huusi Troekurov, joka jo alkoi epäillä.

— Näytäppäs niitä mainioita tunnusmerkkejäsi, sanoi hän ispravnikalle, joka heti antoi paperin.

— Hm, hm, 23 vuotta j.n.e. Niin se on, mutta ei se vielä mitään todista. Entäs opettaja?

— Ei löydetä, oli taas vastaus.

Kirila Petrovitsch alkoi jo tulla rauhattomaksi. Maria Kirilovna ei ollut elävän eikä kuolleen näköinen.

— Sinä olet vaalea, Mascha, huomautti isä, sinut peljätettiin.

— Ei isä, vastasi Mascha, päätäni vaan särkee.

— Mene, Mascha, huoneesesi ja rauhoitu.

Mascha suuteli isänsä kättä ja meni kiiruimmiten huoneesensa. Siellä heittäytyi hän vuoteelle ja alkoi itkeä saaden hermoheikkoisuuden kohtauksen. Palvelijattaret juoksivat hänen luokseen, riisuivat hänet ja saivat töintuskin virvoitetuksi kylmällä vedellä ja kaikilla mahdollisilla lääkkeillä. Hän asetettiin levolle ja pian vaipui hän uneen.

Ranskalaista ei löydetty. Kirila Petrovitsch käveli edestakaisin laattialla ja vihelsi tuimaan: "*Voiton huudot kaikukohot*". Vieraat kuiskailivat keskenään; ispravnikka näytti konnalta; ranskalaista ei löytynyt. Ehkä oli päässyt piiloon saatuaan varoituksen. Mutta keltä ja kuinka? se jäi salaisuudeksi.

Kello löi yksitoista, eikä kenenkään mieleen tullut nukkuminen. Vihdoin sanoi Kirila Petrovitsch vihaisesti ispravnikalle:

— No mitä? ethän vaan aikone aamuun asti tänne jäädä; ei minun taloni ole mikään kestikievari. Ei sinun sukkeluudellasi Dubrovskija saada kiinni, jos tuo olikin Dubrovskij. Mene kotiisi ja ole vast'edes nopeampi. Ja jo on teidänkin aikanne mennä kotiin, jatkoi hän, kääntyen vieraisiin. Käskekää valjastaa; minä tahdon nukkua.

Näin epäkohtelijaasti jätti Troekurov vierailensa hyvästi.

Kolmastoista luku.

Joitakuuta aikoja kului ilman mitään merkillisempää tapausta. Mutta seuraavan kesän alussa sattui suuria mullistuksia Kirila Petrovitschin talossa.

Kolmenkymmenen virstan päässä oli rikkaan ruhtinaan Vereiskijn tilus. Ruhtinas oli pitkät ajat oleskellut ulkomailla; hänen omaisuuttaan oli sillä välin hoitanut viraltaan eronnut majuuri, eikä mitään yhteyttä ollut olemassa Pokrovskojen ja Arbatovin välillä. Mutta toukokuun lopussa palasi ruhtinas ulkomailta ja tuli kyläänsä, jota hän ei vielä koskaan ollut nähnyt. Kun hän oli tottunut seuraelämään, niin ei hän voinut kärsiä yksinäisyyttä, jonkatähden hän jo kolmantena päivänä tulonsa jälkeen meni päivällisille Troekuroville, jonka kanssa oli joskus ollut tuttava.

Ruhtinas oli noin viidenkymmenen vuotias, mutta hän näytti paljoa vanhemmalta. Hekumallinen elämä oli turmellut hänen terveytensä ja painanut siihen pysyväisen leimansa. Siitä huolimatta oli hänen muotonsa kaunis ja huomiota herättävä, ja tottumuksensa seuraelämään teki hänet miellyttäväksi etenkin naismaailmassa. Hän tarvitsi aina seuraa, ja aina hänen oli ikävä. Kirila Petrovitsch oli sangen tyytyväinen hänen vierailuunsa, pitäen sitä kunnioituksen merkinä sellaiselta mieheltä, joka tunsu maailmaa. Tavallisuutensa mukaan näytteli Kirila Petrovitsch tälle laitoksiaan sekä vei hänet koirakartanoonsakin. Mutta tuskin oli ruhtinas saanut keuhkoihinsa koirakartanon ilmaa, kun hän jo kiirehti lähtöä täältä, pusertaen nenäänsä hajuvesiin kastetulla nenäliinallaan. Eipä vanha puutarhakaan leikattuine lehmuksineen, nelikulmaisine lammikkoineen ja säännöllisine käytävineen miellyttänyt häntä. Hän rakasti englantilaisia puutarhoja ja niin kutsuttua luontoa, mutta ylisteli näitä kuitenkin ja oli ihailevinaan. Palvelija tuli ilmoittamaan, että pöytä oli katettu. Mentiin päivällisille.

Ruhtinas onnahti vähän, väsynyt kun oli kävelymatkastaan, sekä katui jo, että oli tullutkaan vierailemaan.

Mutta salissa kohtasi heidät Maria Kirilovna — ja vanha naisten ystävä ihastui hänen kauneudestaan. Troekurov pani vieraansa istumaan Maschan viereen. Ruhtinas innostui Maschan läheisyydessä, tuli iloiseksi ja onnistui muutamia kertoja kiinnittää tytön huomio viehättäviin kertomuksiinsa. Päivällisen jälkeen ehdotti Kirila Petrovitsch, että mentäisiin ratsastamaan, mutta ruhtinas esteli näyttäen samettisia jalkineitaan ja puhuen leinistään. Hän ehdotti ajelua vaunuissa, jott'ei olisi tarvinnut jättää suloista kaunotartaan. Hevoset valjastettiin. Ukot ja kaunottaremmet istuivat vaunuihin ja läksivät ajelemaan. Puhe ei loppunut. Maria Kirilovna kuunteli ihastuksella snuren-maailman miehen imartelevia ja iloisia puheita. Mutta yht'äkkiä kääntyi Vereiskij Kirila Petrovitschiin ja kysyi:

— Mitä tuo palanut rakennus merkitsee, ja kelle se kuuluu?

Kirila Petrovitsch rypisti otsaansa. Muistot jotka palanut rakennus hänessä herätti, olivat hänelle vastenmieliset. Hän vastasi, että maa on nyt hänen ja että se ennen oli kuulunut Dubrovskijlle.

— Dubrovskijlle? kertasi Vereiskij, kuinka, tuolle kuuluisalle rosvolleko?

— Hänen isälleen, vastasi Troekurov, no, hänen isänsäkin oli tavallinen rosvo.

— Mihinkäs meidän Rinaldomme on joutunut? Onko hän kiinni ja onko hän vielä elossa?

— Elossa ja vapaana. No, ruhtinas, Dubrovskij on kai käynyt sinunkin luonasi?

— Niin viime vuonna; hän on jotakin polttanut ja ryöstänyt. Eikö totta, Maria Kirilovna, että olisi ollut hauskaa lähemmin tutustua tuon romanttillisen sankarin kanssa.

— Mitä hauskaa! huusi Troekurov. Mascha on tuttava hänen kanssaan. Koko kolme viikkoa opetti Dubrovskij hänelle musiikkia eikä, Jumalan kiitos, ottanut mitään tunteistaan.

Ja nyt alkoi Kirila Petrovitsch kertoa ranskalaisesta valeopettajasta. Maria Kirilovna oli kuin tulisilla hiilillä. Vereiskijn mielestä oli tämä kaikki erittäin kummallista ja hän kuunteli suurella tarkkuudella, mutta muutti kuitenkin keskustelun. Ajelulta palattuaan käski hän valjastaa omat hevosensa ja, huolimatta Kirila Petrovitschin innokkaista pyynnöistä jäämään yöksi, matkusti pois heti teen jälkeen. Sitä ennen pyysi hän kuitenkin Kirila Petrovitschia tulemaan Maria Kirilovnan kanssa luoksensa vieraille, ja tuo ylpeä Troekurov suostui. Hän piti näet ruhtinas Vereiskijä jossakin määrässä itsensä vertaisena, koska tällä oli suuri omaisuus, kolmetuhatta kotona syntynyttä orjaa ja kaksi kunniamerkkiä.

Neljästoista luku.

Kaksi päivää ruhtinaan vierailun jälkeen lähti Kirila Petrovitsch hänen luokseen vieraisiin tyttärensä kanssa. Lähestyessään tämän tiluksia ei Kirila Petrovitsch voinut olla ihmettelemättä talonpoikien puhtaita ja hupaisennäköisiä asunnoita ja kivistä herrastaloa, joka oli rakennettu englantilaisen linnan malliin. Talon edessä oli viheriäinen niitty, jolla muutamia sveitsiläisiä lehmiä oli käymässä kellot kaulassa. Avara puisto ympäröitsi koko talon. Portaitten edessä kohtasi isäntä vieraansa sekä tarjosi kätensä nuorelle kaunottarelle. He tulivat komeaan saliin, jossa pöytä oli katettu kolmelle henkilölle. Ruhtinas vei vieraansa ikkunan ääreen, josta oli hurmaava näköala. Siinä virtasi hiljalleen Volga, jolla vilisi lastatuita lotjia valkeine purjeineen sekä kalaveneitä, joita sattuvasti kyllä nimitetään "sielunvaaroiksi". Toisella rannalla oli kukkuloita ja peltoja; muutamit kylät antoivat vielä ympäryställe viehättävän, vilkkaan näön.

Senjälkeen mentiin katsomaan taulugalleriaa, jonka ruhtinas oli hankkinut ulkomailla. Ruhtinas puheli Maria Kirilovnalta taulujen arvosta ja merkityksestä sekä kertoi taiteilijain elämäkertoja. Hän huomautti taulujen puutteista ja eduista, puhuen taiteellisesti ja kuvaannollisesti eikä taiteentuntijan kylmällä, kaavan-omaisella tavalla. Maria Kirilovna kuunteli mielihyvällä häntä. Mentiin päivällisille. Troekurov oli täysin tyytyväinen Amphitryoninsa viineihin ja hänen kokkinsa laitoksiin, eikä Maria Kirilovnakaan tuntenut mitään huomautettavaa eikä jäykkyyttä tämän miehen seurassa, jonka hän vasta toisen kerran näki. Päivällisen jälkeen ehdotti isäntä vieraille, että mentäisiin puutarhaan.

Lehtimajassa siellä joivat he kahvia. Tämä lehtimaja oli leveän järven rannalla, jossa siellä täällä oli joku saari. Äkkiä kajahti suloinen soitanto ja seitsensoutoinen vene laski rannalle ihan lehtimajan viereen. Mentiin järvelle ja soudeltiin saarien ympärillä sekä noustiin maallekin muutamiin. Eräällä saarella oli marmorinen kuvapatsas, toisella yksinäinen luola, kolmannella muistomerkki salaperäisine

kirjoituksineen, joka heti herätti Maria Kirilovnan naisellisen utelijaisuuden ylimmilleen. Hän kysyi ruhtinaalta kirjoitusten merkitystä, mutta tämän kohtelijaat selitykset eivät tyydyttäneet häntä. Aika lensi nopeaan, huomaamatta. Alkoi hämärtää. Kun ruhtinas huomasi, että alkoi tulla kalpea ja kaste lanketa, kiiruhti hän kotiin palaamista.

Siellä jo tee odotti heitä. Ruhtinas pyysi Maria Kirilovnan tekemään emännän tehtävät vanhanpojan talossa. Maria Kirilovna kaasi teetä kuunnellen samassa tuon viehättävän lörpöttelijän loppumattomia laverruksia. Yht'äkkiä kuului laukaus ja raketti valaisi seudun... Ruhtinas toi Maria Kirilovnalle saalin ja kutsui häntä ja Troekurovia balkongille.

Siellä pimeässä oli kirjava ilotulitus. Tulet kiemuroitsivat, nousivat ilmaan tähkien muotoisina, näyttivät tulisilta suihkulähteiltä, lankesivat tulisateena ja tähtinä alas — sammuiivat ja taas syttyivät uudet. Maria Kirilovna iloitsi, kuten pieni lapsi. Ruhtinas oli mielissään siitä ja Troekurov oli täysin tyytyväinen ruhtinaasen, sillä hän piti ruhtinaan tous les frais merkkeinä siitä, että tämä tahtoi häntä kunnioittaa ja olla hänelle mieliksi.

Illallinen oli komea, eikä ollenkaan se antanut perää päivällisille. Vieraat menivät senjälkeen heille valmistettuihin huoneisiin ja seuraavan päivän aamulla ottivat jäähyväiset kohtelijaalta isännältään, He toivoivat taas pian saavansa nähdä toinen toisensa.

Viidestoista luku.

Maria Kirilovna istui huoneessaan avoimen ikkunan ääressä neuloen. Hän oli seonnut silkkiä valinnassa, kuten Konradin morsian, joka lemмен hourailuissaan ompeli ruusun viheriäisestä silkistä. Neula liikkui nopeaan ja selvät kukan piirteet tulivat näkyviin huolimatta siitä, että hänen ajatuksensa eivät olleet työssä, — ne olivat kaukana.

Äkkiä pisti joku hiljalleen kätensä ikkunasta sisään, pani ompelupuille kirjeen ja katosi ennenkuin Maria Kirilovna oli ennättänyt tointua hämmästyksestään. Samassa astui palvelija sisään ja kutsui häntä Kirila Petrovitschin luo. Vapistuksella katki Maria Kirilovna kirjeen kaulahuivinsa sisään ja kiiruhti kabinettiin.

Kirila Petrovitsch ei ollut yksinään. Ruhtinas Vereiskij oli hänen luonaan. Maria Kirilovnan astuessa sisään nousi ruhtinas ja kumarsi ääneti ja hitaasti, kuten hänen tapansa oli.

— Tule tänne, Mascha, sanoi Kirila Petrovitsch. Minä ilmoitan sinulle uutisen, joka luullakseni ilahuttaa sinua. Kas tässä on sulhasesi, ruhtinas on kosinut sinua.

Maria Kirilovna peljästy ja kävi kalman kalpeaksi. Hän oli vaiti. Ruhtinas lähestyi häntä ja otti liikutetun näköisenä kiinni hänen kädestään kysyen, suostuiko hän tekemään onnelliseksi hänen elämänsä. Mascha oli yhä vaiti.

— Suostuu kai, tietysti hän suostuu, sanoi Kirila Petrovitsch, mutta tiedäthän tuon, ruhtinas, että tytöt eivät mielellään sano tuota sanaa. No, lapset, suudelkaa ja tulkaa onnellisiksi.

Mascha seiso liikkumatta ja vanha ruhtinas suuteli hänen kättään. Kyneleet alkoivat äkkiä virrata pitkin Maschan kalpeita kasvoja. Ruhtinas rypisti otsaansa.

— Mene, mene, mene! huusi Kirila Petrovitsch, kuivaa kyneleesi ja tule tänne takaisin iloisena. Tytöt itkevät aina kihlajaisissaan, jatkoi hän kääntyen Vereiskijn puoleen, se on kuten määrätty heille, Mutta nyt, ruhtinas, puhukaamme vähän asioista, se on myötäjaisista.

Maria Kirilovna käytti mielellään tilaisuutta poistaakseen. Hän juoksi huoneesensa, sulkeutui sinne ja antoi kyyneliä vapaasti virrata. Hän kuvaili itseään vanhan ruhtinaan vaimona. Ruhtinas alkoi äkkiä näyttää hänestä inhoittavalta ja vihattavalta... Häät kauhistuttivat häntä, kuten mestauspölkky.

— Ei, ei! huusi hän epätoivossaan, parempi on mennä luostariin, ennemmin otan Dubrovskijn.

Samassa muisti hän kirjeen ja otti sen kiireesti esiin aavistaen, että se oli Dubrovskijlta. Todellakin oli se Dubrovskijn kirjoittama ja sisälsi ainoastaan seuraavat sanat:

"Illalla, kello kymmenen, samassa paikassa".

* * * * *

Kuu paistoi; yö täällä maalla oli hiljainen. Vieno tuulenhenki puhalsi välistä ja synnytti salaperäisen suhinan puutarhassa.

Kuten hento varjo, lähestyi nuori kaunotar kohtauspaikkaa. Vielä ei näkynyt ketään, mutta jo seisoi Dubrovskij hänen edessään. Tämä oli ollut lehtimajan takana piilossa.

— Minä tiedän kaikki, sanoi Dubrovskij hiljaisella ja surullisella äänellä, muistatteko lupaustanne?

— Te tarjotte minulle suojelustanne, vastasi Mascha, mutta älkää suuttuko, jos sanon, että se suojelus peloittaa minua.

— Minä voisin vapauttaa teidät tuosta vihatusta miehestä.

— Jumalan tähden, älkää koskeko häntä, älkää rohjetko koskea häneen, jos rakastatte minua. Minä en tahdo tulla syypääksi mihinkään kauheaan...

— En koske häneen: teidän tahtonne on minulle pyhä. Hän saattaa kiittää teitä hengestään. Teidän nimessänne ei koskaan saa tehdä rikosta. Teidän täytyy olla puhdas minun rikoksistani. Mutta kuinka voin pelastaa teidät ankarasta isästänne?

— Vielä on yksi toivo; minä toivon voivani liikuttaa häntä kyynelilläni ja valituksillani. Hän kyllä on yksipäinen, mutta hän rakastaa niin suuresti minua.

— Älkää turhaa toivoko. Hän näkee teidän kyynelissänne vaan sellaista tavallista pelkoa ja inhoa, joka on yhteistä kaikille nuorille tytöille, kun he joutuvat naimisiin, ei oman lemmittynsä kanssa, vaan sen kanssa, jonka vanhemmat heille määräävät. Mutta jos hän saa päähänsä tehdä teidät onnelliseksi vasten omaa tahtoanne ja teidät väkisin viedä vihille ja teidän onnenne annetaan ijäksi riutuneen ukon valtaan?...

— Niin silloin ... silloin ei auta mikään ... kosikaa te minua, minä tulen teidän vaimoksenne.

Dubrovskij alkoi vapista. Hänen kasvonsa lensivät veripunaisiksi ja muuttuivat kohta taas entistään vaaleammiksi. Hän oli kauvan ääneti, pää alaspäin.

— Kootkaa kaikki voimanne ja rukoilkaa isäänne, heittäytykää hänen jalkainsa juureen, esitelkää hänelle kaikki tulevaisuuden kauhut ja oma nuoruutenne yhdistettynä riutuneen ja irstaan ukon kanssa, sanokaa, ettei rikkaus tuota teille hetkenkään iloa; loisto viehättää ainoastaan köyhää ja sitäkin vaan hetkisen; älkää hellittäkö isäänne, älkää peljätkö hänen vihaansa ja uhkauksiansa niin kauan kuin on vähänkin toivoa, Jumalan tähden älkää jättäkö rukoilematta. Mutta jos ei mikään auta, niin käyttäkää ankaruutta. Sanokaa, että jos hän ei taivu, niin te löydätte kauhean suojelijan...

Ja Dubrovskij peitti kasvonsa käsillään, hän tahtoi tukehtua. Mascha itki.

— Kurja, kurja on kohtaloni, jatkoi hän taas katkerasti huoaten. Teidän edestänne antaisin henkeni. Hurmaavaa oli nähdä teidät etäältä, hurmaavaa koskea teidän käteenne, ja nyt kun minulle tarjoutuu tilaisuus painaa teidät riehuva sydäntäni vasten ja sanoa: "minä raukka, minä olen sinun — sinun ijäti", niin silloin täytyy minun hyljätä tuo autuus, täytyy kaikin voimin syöstä se luotani! Minä en rohkene heittäytyä teidän jalkoihinne ja kiittää taivasta tuosta odottamattomasta, ansaitsemattomasta palkinnosta. Oi! kuinka minun pitäisi vihata sitä miestä ... mutta minä tunnen, ettei sydämessäni nyt ole vihan sijaa.

Ja hiljaa syleili hän tytön soreata vartaloa ja painoi häntä hiljaa sydäntään vasten. Luottavasti lepäsi tytön pää nuoren rosvo olkapäällä ... molemmat olivat vaiti...

Aika kului.

— Jo on aika, sanoi Mascha vihdoin.

Dubrovskij ikäänkuin havahtui unesta. Hän tarttui Maschan käteen ja painoi hänen sormeensa sormuksen.

— Jos ai'otte tulla luokseni, sanoi hän, niin tuokaa sormus tänne, pankaa se tuohon tammen koloon. Siitä minä tiedän, mitä on tehtävä.

Dubrovskij suuteli vielä hänen kättään ja katosi puitten sekaan.

Ruhtinas Vereiskijn kosinta tuli koko naapuriston tiedoksi. Kirila Petrovitsch sai vastaanottaa onnentoivotuksia; häitä valmisteltiin. Mascha yhä vaan kielsi päättävän myönnytyksensä. Samassa tuli hänen käytöksensä yhä kylmemmäksi ja jäykemmäksi vanhaa sulhastaan kohtaan. Ruhtinas ei siitä välittänyt; hän ei pitänyt lukua lemmestä, vaan tyytyi tytön sanattomaan myöntymykseen.

Aika kului! Mascha päätti vihdoinkin ruveta toimimaan ja kirjoitti sentähden ruhtinas Vereiskijlle kirjeen. Hän toivoi voivansa herättää tämän sydämessä vleviä tunteita ilmoittaessaan suoraan, ettei hän tuntenut vähintäkään rakkautta ruhtinaasen, rukoili ruhtinasta heittämään sikseen koko naimispuuhat hänen kanssaan ja päinvastoin puolustamaan häntä isän ankaruutta vastaan. Salavihkaa antoi hän kirjeen ruhtinas Vereiskijlle. Tämä luki sen yksinäisyydessä eikä vähääkään tullut liikutetuksi morsiamensa avomielisyydestä. Päin vastoin huomasi hän, että oli välttämätöntä kiirehtiä häitä, ja piti sentähden tarpeellisena näyttää kirje tulevalle apilleen.

Kirila Petrovitsch tuli haltioihinsa. Töintuskin sai ruhtinas hänet lupaamaan, ett'ei edes katseellaan osoittaisi Maschalle, että oli saanut tiedon kirjeestä Kirila Petrovitsch suostui siis olemaan puhumatta Maschalle mitään siitä, mutta päätti samassa olla tuhlaamatta aikaa ja määräsi jo seuraavan päivän häöpäiväksi. Ruhtinaan mielestä oli tämä erittäin viisaasti ajateltu, hän meni morsiamensa luo ja sanoi tälle, että kirje saattoi hänet hyvin surulliseksi, mutta että hän aikaa myöten toivoo voivansa ansaita morsiamensa rakkauden, ja että paljas ajatuskin erota morsiamestaan on hänelle liian raskas sekä ett'ei hän voi itse suostua omaan kuolemantuomioonsa. Sen jälkeen suuteli hän arvokkaalla tavalla Maschan kättä ja meni pois sanomatta sanaakaan Kirila Petrovitschin päätöksestä.

Mutta tuskin oli ruhtinas ajanut pihalta, kun jo isä astui sisään ja käski jyrkästi Maschan olemaan valmiina seuraavana päivänä. Maria Kirilovna, joka vielä oli tuskissaan ruhtinas Vereiskijn ilmoituksen johdosta, alkoi itkeä ja heittäytyi isän jalkoihin.

— Isä, isä, huusi hän sydäntäsärkevällä äänellä, älkää murtako minua; minä en rakasta ruhtinasta, minä en tahdo tulla hänen vaimokseen.

— Mitä tämä merkitsee? sanoi isä uhkaavasti. Tähän asti olet ollut vaiti ja myöntyväinen, mutta nyt, kun kaikki on päätetty, rupeet sinä kapinoimaan ja kieltämään. Älähän nyt hulluttele; sillä et minulta mitään voita.

— Älkää murtako minua, toisti Mascha-raukka. Minkätähden ajatte minut luotanne ja annatte minut miehelle, jota en rakasta? olenko minä suututtanut teitä? Minä tahdon jäädä luoksenne, kuten ennenkin. Isä! ilman minua tulee teidän ikävä ja vielä sitäkin ikävämpi, kun ajattelette, että Maschanne on onneton. Isä, älkää pakottako minua, minä en tahdo mennä naimisiin.

Kirila Petrovitsch tuli liikutetuksi, mutta kätki tunteensa ja työnsi tytön luotansa sanoen hänelle jyrkästi:

— Nuo ovat lörpötyksiä, tyhmyyksiä, kuuletko sinä? Minä tunnen sinut paremmin ja tiedän, mikä sinulle on onneksi. Kyyneleet eivät sinua auta. Ylihuomenna ovat hääsi.

— Ylihuomenna! kiljahti Mascha. Oi Jumalani! Ei, ei, mahdotonta, se ei saa tapahtua! Isä, kuulkaa: jos te olette päättänyt musertaa minut, niin minä löydän puolustajan, jota ette arvaakkaan; te saatte nähdä sen, te kauhistutte, siihen te olette saattanut minut.

— Mitä? mitä? sanoi Troekurov, uhkauksia! minulleko uhkauksia? sinä hävytön tyttö! Tiedätkö, että minä teen kanssasi, mitä et aavistakkaan. Sinä rohkenet peljättää minua, kelvoton! Katsotaanpas, kuka tulee sinua puolustamaan.

— Vladimir Dubrovskij, huusi Mascha epätoivossaan.

Kirila Petrovitsch luuli, että Mascha oli tullut hulluksi ja katseli häntä kummastellen.

— Hyvä! sanoi hän pienen ajan kuluttua, odota keitä tahdot pelastajaksesi, mutta saat istua kuitenkin tässä huoneessa — tästä et mene ulos ennen häitäsi.

Ja Kirila Petrovitsch meni ulos sulkien oven perässään.

Kauvan itki tyttö-rukka, ajatellessaan sitä, mikä häntä odotti. Mutta tuo myrskyisä paljastuksensa viihdytti häntä, ja hän voi jo rauhallisemmin ajatella kohtaloaan ja sitä, mitä hänen oli tehtävä. Pääasiana hänellä oli — vapautua noista kirotuista häistä. Rosvon puolisona oleminen näytti hänestä paratiisilta verrattuna siihen elämään, joka hänelle oli määrätty. Hän katsoi sormusta, jonka Dubrovskij oli hänelle antanut. Innokkaasti halusi hän kohdata tätä kahdenkesken ja vielä kerran ennen

ratkaisevaa hetkeä kauvan, kauvan keskustella Dubrovskijn kanssa. Aavistus sanoi hänelle, että hän illalla kohtaa Dubrovskijn puutarhassa, lehtimajan vieressä, ja hän päätti mennä odottamaan häntä.

Heti kun alkoi hämärtää, aikoi Mascha lähteä, mutta ovi oli suljettu lukkoon. Palvelijatar vastasi hänelle oven takaa, ettei Kirila Petrovitsch ole käskenyt avata. Mascha oli siis vankina. Syvästi loukattuna istui hän ikkunan ääreen ja oli siinä myöhään yöhön riisumatta vaatteitaan. Liikkumatta katseli hän siinä pimeään yöhön. Aamun valjetessa vaipui hän unen horrokseen, mutta ikävät unennäöt häiritsivät sitäkin, ja ensimmäiset auringon säteet jo herättivät hänet.

Seitsemästoista luku.

Herätessään tuli Maschan mieleen oma kauhistuttava tilansa. Hän soitti kelloa, tyttö astui sisään ja vastasi hänen kysymyksiinsä, että Kirila Petrovitsch oli illalla matkustanut pois ja että hän vasta myöhään oli palannut sekä kieltänyt päästämästä Maria Kirilovnaa ulos huoneestaan samoin kuin pitämään huolta siitäkin, ettei hän kenenkään kanssa saisi puhua. Muuten ei myöskään oltu ruvettu vielä erityisiin häävalmistuksiin, paitsi että papille oli annettu kieltö, ett'ei hän millään ehdolla poistuisi kylästä. Annettuaan nämät tiedot, jätti tyttö Maria Kirilovnan ja sulki oven.

Palvelustytön sanat saivat Maria Kirilovnan kiihkeään mielentilaan. Hänen päänsä tuli kuumaksi, sydän sykki rajusti ja hän päätti ilmoittaa Dubrovskijlle kaikki sekä etsiä tilaisuutta saadakseen sormuksen tammen koloon. Samassa lensi pieni kivi hänen ikkunaan, lasi helähti, ja Maria Kirilovna katsoi ulos sekä näki pienen Saschan, joka antoi merkkejä hänelle. Mascha tunsu, kuinka Sascha rakasti häntä, ja iloitsi siitä.

— Päivää, Sascha, mitä merkkejä sinä minulle annat?

— Minä tuln katsomaan, sisarkulta, jos tarvitsette jotakin. Isä on suutuksissa ja on kieltänyt kenenkään tottelemasta teitä. Mutta käskekää minun tehdä, mitä tahdotte, niin minä teen kaikkea teidän tähtenne.

— Kiitos, rakas Saschani, Kuuleppas, sinä kai tiedät sen tammen siellä lehtimajan vieressä, sen, jossa on sellainen kolo?

— Tiedän, sisar kulta.

— No niin, jos sinä rakastat minua, niin juokse pian sinne ja pane tämä sormus sinne koloon, mutta katso, ett'ei kukaan sinua näe.

Maria Kirilovna heitti sormuksen alas ja sulki ikkunan.

Poika otti sormuksen ja alkoi täydestä voimastaan juosta sekä oli jo hetken perästä mainitun tammen luonna. Täällä seisahti hän vetääkseen henkeään, tarkasteli joka taholle ja pani sormuksen koloon.

Päätettyään onnellisesti tämän työn, tahtoi hän heti mennä ilmoittamaan siitä Maria Kirilovnalle, mutta äkkiä tuli lehtimajan takaa esiin keltanaamainen ja ryysyinen poika, meni tammen luo ja pani kätensä koloon. Nopeammin kuin orava juoksi Sascha pojan luo sekä tarttui häneen kiinni molemmilla käsillään.

— Mitä sinä täällä teet?! huusi Sascha hirmustuneena.

— Se ei ole sinun asiasi, vastasi poika koettaen irtautua.

— Jätä sormus, sinä keltanaama, huusi Sascha, taikka minä sinut opetan.

Vastauksen sijaan löi poika Saschaa nyrkillään kasvoille, mutta Sascha ei päästänyt häntä, vaan alkoi huutaa täyttä kurkkua: "varkaita, varkaita! tänne, tänne!"

Poika oli väkevämpi ja repi itsensä irti. Hän oli nähtävästi kaksi vuotta vanhempi Saschaa, sekä paljonkin voimakkaampi, mutta Sascha oli ketterämpi. Muutamia minutteja he väänsivät, mutta keltanaamainen poika voitti vihdoin. Hän heitti Saschan maahan ja tarttui hänen kurkkuunsa. Mutta samassa tarttui voimakas käsi pojan keltaiseen pörhötukkaan ja puutarhuri Stepan nosti hänet korkealle maasta.

— Ah, sinä keltainen junkkari, sanoi puutarhuri, kuinka sinä rohkenet lyödä nuorta herraa?

Sascha nousi ylös ja oli taas entisellään.

— Sinä otit minua kiinni vyötäisistä, sanoi hän, muuten et koskaan olisi saanut minua kaatumaan. Anna sormus ja mene pois.

— Enpä toki, vastasi poika, ja tehtyään äkkiä käänteeseen paikallaan sai hän hiuksensa irti Stepanin käsistä.

Poika lähti juoksemaan, mutta Sascha läksi hänen perässään ja antoi hänelle aimo sysäyksen selkään, jotta hän kaatui. Puutarhuri juoksi taas meteliin ja otti poikaa vyöstä kiini.

— Anna sormus! kiljui Sascha.

— Odota, herra, me viemme hänet voudin kuritettavaksi, sanoi Stepan.

Puutarhuri vei vankinsa talolle, ja Sascha seurasi perässä katsellen pelolla revityitä ja tahraantuneita housujaan. Kaikki kolme tulivat Kirila Petrovitschia vastaan, joka meni katsomaan talliinsa.

— Mitä se on? kysyi Kirila Petrovitsch Stepan'ilta.

Parilla sanalla kertoi Stepan koko historian.

— Sinä, hirtehininen, sanoi Kirila Petrovitsch, kääntyen Saschaan, mitä sinulla oli hänen kanssaan tekemistä?

— Hän varasti kolosta sormuksen, isä, käskekää hänen antaa se.

— Minkä sormuksen? mistä kolosta?

— Niin, Maria Kirilovna minulle ... sen sormuksen...

Sascha sekaantui puheessaan ja joutui hämmennykseen. Kirila Petrovitsch rypisti otsaansa ja sanoi heilutellen päätään:

— Siihen nyt sekaantui Maria Kirilovnakin. Tunnusta suoraan kaikki, taikka minä sinut vitson niin, ett'et itseäsi tunne.

— Jumaliste, isä ... minä ... isä... Maria Kirilovna ei käsenyt minun mitään tehdä, isä.

— Stepan! mene ja tuo minulle hyvä ja tuores koivun oksa.

— Odottakaa, isä, minä kerron kaikki. Minä juoksin tänään pihalla, ja sisareni Maria Kirilovna aukasi ikkunan, ja minä juoksin sinne, ja sisar pudotti vahingossa sormuksen, ja minä kätkin sen koloon, ja ... ja ... tämä keltanaamainen poika tahtoi varastaa sormuksen.

— Vahingossa pudotti, ja sinä tahdoit kätkeä... Stepan! mene tuomaan vitsat.

— Isä, odottakaa, minä kerron kaikki. Sisareni Maria Kirilovna käski minun juosta tammen luo ja panna sormus koloon. Minä juoksinkin ja panin sinne sormuksen, ja tuo hävytön poika...

Kirila Petrovitsch kääntyi hävyttömään poikaan ja kysyi uhkaavasti: "kenen sinä olet."

— Minä olen herrojen Dubrovskijn alamaisia.

Kirila Petrovitschin kasvot muuttuivat synkiksi.

— Sinä, näemmä, et tunnustakkaan minua herraksi — no hyvä. Mutta mitä sinä teit puutarhassani?

— Varastin vattuja.

Ahaa! palvelija tulee herraansa; millainen on pappi, sellainen on seurakuntakin. Mutta kasvaako minulla vatukoita tammessa? oletko sinä sitä kuullut?

Poika ei vastannut mitään.

— Isä, käskekää hänen antaa sormus, sanoi Sascha.

— Suus' kiinni, Aleksanteri, vastasi Kirila Petrovitsch, älä unohda, että minä vielä sinustakin selvän teen. Mene huoneeesi. Ja sinä, kierosilmä, sinä näytät mieheltä etkä lurjukselta; jos tunnustat minulle kaikki, niin en rankaise sinua, annanpa vielä viisi kopeekkaa, että saat ostaa pähkinöitä. Anna sormus ja mene sitten.

Poika avasi kouransa ja näytti, ettei siellä ollut mitään.

— Vai niin, minä vielä teen sinulle jotakin, jota et voi odottaakaan.

No!

Poika ei vastannut sanaakaan, seisoi vaan pää alaspäin ja teki itsensä oikein konnan näköiseksi.

— No hyvä! sanoi Kirila Petrovitsch; sulkekaa hän johonkin ja katsokaa, ett'ei hän pääse karkuun, taikka minä nyljen koko talon väen.

Stepan vei pojan kyyhkysvajaan, sulki hänet sinne ja autti vahdiksi vanhan kanapiian Agatan.

* * * * *

— Siinä ei ole epäilemistäkään; tyttäreni on pitänyt yhteyttä tuon kirotn Dubrovskijn kanssa. Mutta jos todellakin hän on kutsunut Dubrovskijn apuun! ajatteli Kirila Petrovitsch kävellessään huoneessaan ja viheltäessään vihaisesti "*Voiton huudot kaikukohot.*" Minä ainakin jouduin Dubrovskijn vereksille jäljille, ja hän ei pääsekkään meiltä karkuun. Me käytämme hyväksenne tätä tapausta... No, kulkusen ääni... Jumalan kiitos, se on ispravnikka. Tuokaa vangittu poika tänne.

Samalla tuli rattaat pihalle, ja tuo meille ennestään tuttu ispravnikka astui sisään pölyisenä.

— Mainio uutinen! huusi Kirila Petrovitsch, minä sain kiinni Dubrovskijn!

— Jumalan kiitos, teidän ylhäisyytenne, vastasi ispravnikka iloisella muodolla, missä hän on?

— Se on, ei Dubrovskij, vaan eräs hänen joukostaan. Hän tuodaan tänne kohta. Hän voi olla meille apuna itse päällikön vangitsemiseen. No, kas tuossa hän jo onkin.

Ispravnikka, joka oli odottanut näkevänsä hirveän rosvon, kummastui suuresti nähdessään tuon heikon kolmentoistavuotiaan pojan. Epäröidessään kääntyi hän Kirila Petrovitschiin odottaen selitystä. Kirila Petrovitsch alkoi selitellä mainitsematta kuitenkaan aamullista kohtaustaan Maria Kirilovnan kanssa.

Ispravnikka kuunteli tarkkaan luoden tuontuostakin silmänsä pieneen rosvoon, joka, tottunut kun oli lurjusmaiseksi, ei vähääkään välittänyt siitä, mitä hänen ympärillään tapahtui.

— Sallikaa minun, teidän ylhäisyytenne, puhella kahdenkesken kanssanne, sanoi vihdoon ispravnikka.

Kirila Petrovitsch vei ispravnikan toiseen huoneeseen ja sulki oven.

Puolen tunnin perästä tulivat he taas saliin, jossa vanki odotti kohtalonsa päättymistä.

— Herra tahtoi lähettää sinut kaupungin ojennuslaitokseen piiskattavaksi, sanoi ispravnikka pojalle ja sitten lähettää johonkin uudisasukaspaikkaan, mutta minä puolustin sinua ja pyysin anteeksi puolestasi. Irroitakaa köydet!

Poika päästettiin köysistä.

— Kiitäppä nyt herraa, sanoi ispravnikka.

Poika meni Kirila Petrovitschin luo ja suuteli hänen kättään.

— Mene kotiisi, sanoi Kirila Petrovitsch, äläkä enää varasta vatukoita puun koloista.

Poika meni alas, hyppäsi iloissaan alas rapusta ja lähti juoksemaan yli pellon Kistenevkaan taakseen katsomatta. Tultuaan kylään koputti hän ensimmäisen rappeutuneen majan ikkunaan. Vanha akka tuli ikkunaan.

— Leipää, akka! huusi poika, aamusta asti en ole mitään syönyt, kuolen vallan nälkään.

— Äh, se olet sinä, Mitja, missä olet ollut lurjus? vastasi akka.

— Kerron sitten, akka, Jumalan tähden leipää!

— No, tule sisään.

— En ennä, minun täytyy vielä juosta eräsen paikkaan. Leipää, Kristuksen tähden, leipää!

— Oh, sinä levoton, mutisi akka, tuossa on sinulle palanen, ja pani samalle ikkunalle palasen ruisleipää.

Poika purasi ahneesti sitä ja meni kävellen eteenpäin.

Alkoi jo hämärtää. Mitja kulki riihien ja yrttitarhojen sivuitse Kistenevkan metsään. Tultuaan kahden männyn luo, jotka olivat siinä ikäänkuin metsän etuvartijoina, seisahtui hän, katsoi ympärilleen, päästi kimakan vihellyksen ja alkoi kuuntelemaan. Hiljainen pitkä vihellys kuului vastaukseksi. Joku tuli metsästä ja lähestyi poikaa.

Kahdeksastoista luku,

Kirila Petrovitsch käveli edestakaisin salinsa laattialla ja vihelsi tavallista kovemmin lauluaan. Koko talon väki oli liikkeellä, palvelijat juoksivat ja häärivät. Pihalla oli paljon kansaa. Naisten pukuhuoneessa koristeli eräs nainen palvelijattarien avulla peilin edessä Maria Kirilovna-raukkaa, joka oli vallan liikkumaton. Maschan pää kumartui heikkoudesta alas noitten raskaitten hohtokivikoristeitten painosta, hän huokaili hiljaa, kun varomattomasti tultiin häntä pistäneeksi, mutta oli kuitenkin vaiti katsellen mielettömästi peiliin.

— Joko pian on valmis? kuului ovelta Kirila Petrovitschin ääni.

— Heti paikalla, vastasi nainen. Maria Kirilovna nouskaa ja katsokaa, onko hyvä.

Maria Kirilovna nousi eikä vastannut mitään. Ovi avattiin.

— Morsian on valmis, sanoi nainen Kirila Petrovitschille, käskekää tuoda vaunut.

— Jumala olkoon kanssamme, vastasi Kirila Petrovitsch ja ottaen pyhäinkuvan pöydältä jatkoi vapisevalla äänellä, tule luokseni, Mascha, minä siunaan sinut,

Tyttö-raukka lankesi isänsä jalkoihin ja nyyhki,

— Isä ... isä! huusi hän itkien, mutta ääni tukahtui.

Kirila Petrovitsch siunasi hänet kiireesti. Hän nostettiin ylös ja melkein kantamalla vietiin vaunuihin. Hänen kanssaan istui niihin eräs nainen äidin sijaiseksi ja eräs palvelijatar. Ajettiin kirkolle. Siellä sulhanen jo odotti heitä. Hän tuli morsiantaan vastaan ja hämmästyi nähdessään tämän vaaleat ja kummalliset kasvot. Yhdessä menivät he kylmään, tyhjään kirkkoon. Ovet suljettiin heidän mentyään sisään. Pappi tuli alttarilta ja alkoi heti. Maria Kirilovna ei kuullut eikä nähnyt mitään, hän oli yhtä asiaa vaan ajatellut aamusta asti: hän odotti Dubrovskija, toivomatta ei hän ollut hetkeäkään. Mutta kun pappi kysyi häneltä tuon tavallisen kysymyksen, niin hän vavahti ja meni tajuttomaksi, mutta sittenkin vielä viivytteli ja vielä odotti. Pappi ei odottanut hänen vastaustaan, vaan sanoi itse nuo vastattavat sanat.

Vihkimys päättyi. Mascha tunsi tuon armottoman puolisonsa kylmän suutelon, hän kuuli läsnäolevain imartelevaiset onnentoivotukset eikä sittenkään voinut uskoa, että hän oli ijäksi pantu kahleihin ja ett'ei Dubrovskij tulisikaan vapauttamaan häntä. Ruhtinas puhutteli häntä hellillä sanoilla, mutta hän ei niitä ymmärtänyt. He tulivat kirkosta. Esipihassa oli Pokrovskojen talonpoikia. Mascha tarkasti nopealla katseella heidät kaikki ja taas näkyi hänessä entinen tunnottomuus. Vastanaineet istuivat yhdessä vaunuihin ja ajoivat pois. Kirila Petrovitsch oli mennyt edeltäpäin saadakseen ottaa vastaan nuorta paria.

Ollessaan kahden nuoren vaimonsa kanssa, ei ruhtinasta vähääkään liikuttanut tämän kylmä katse. Hän ei myöskään alkanut ikävystyttää tätä vastenmielisillä selityksillään ja naurettavalla ilollaan; hänen sanansa olivat yksinkertaiset ja vaativat vastausta. Tällä tavalla olivat he ajaneet noin kymmenen virstaa, hevoset juoksivat nopeasti epätasaista kylätietä ja vaunut olivat melkein keinumatta englantilaisilla linjaaleillaan. Äkkiä kajahti huuto takaapäin, hevoset seisahtuivat, ja joukko aseellisia miehiä piiritti vaunut. Mies, jolla oli puolinaamari silmillä, veti vaunun oven sivulle ja sanoi Maschalle:

— Te olette vapaa, tulkaa ulos.

— Mitä tämä merkitsee, huusi ruhtinas, kuka sinä olet?

— Hän on Dubrovskij, vastasi ruhtinatar.

Ruhtinas ei kadottanut mielenmalttiaan, hän otti taskustaan matkapistoolin ja ampui naamioittua rosvoa. Ruhtinatar kiljasi ja peitti kasvonsa molemmilla käsillään. Dubrovskij tuli haavoitetuksi olkapäähän. Ruhtinas ei kadottanut hetkeäkään, hän otti toisen pistoolin. Mutta hänelle ei annettu aikaa laukaista. Ovet reväistiin pois ja muutamat väkevät kädet tarttuivat häneen, vetivät hänet

vaunuista ja väänivät pois pistoolin. Puukot jo välähtelivät hänen päällään.

— Älkää koskeko häneen, huusi Dubrovskij ja nuo synkät toverit poistuivat.

— Te olette vapaa, sanoi Dubrovskij ruhtinatar-raukalle.

— En, vastasi tämä, nyt on jo myöhäistä! Minä olen vihitty, minä olen ruhtinas Vereiskijn vaimo.

— Mitä te puhutte, huusi Dubrovskij epätoivossa, ei, te ette ole hänen vaimonsa, teitä pakotettiin, te ette koskaan voinut suostua...

— Minä suostuin, minä vannoin, vastasi Mascha päättävästi. Ruhtinas on mieheni. Käskekää päästää hänet vapaaksi ja jättää minä hänen kanssaan. Minä en ole pettänyt, minä odotin teitä viimeiseen silmänräpäykseen asti ... mutta nyt, minä sanon sen teille, nyt on myöhäistä. Päästäkää meidät.

Mutta Dubrovskij ei enää kuullut mitään. Kipu ja kova mielenkiihko veivät hänen voimansa. Hän kaatui vaunujen viereen, rosvot ympäröivät hänet. Hän sanoi heille vielä jonkun sanan. Rosvot panivat hänet hevosen selkään. Kaksi heistä tuki häntä, kolmas talutti hevosta. He menivät metsään, jättäen vaunut, valjaista riisutut hevoset ja sidotut miehet keskelle maantietä, mutta eivät ryöstäneet mitään eivätkä vuodattaneet pisaraakaan verta kostakseen päällikkönsä puolesta.

Yhdeksästoista luku.

Synkän metsän keskellä, vähäisen lammen partaalla oli pieni multavarustus valleineen ja hautoineen, joitten takana oli muutamia telttoja ja turvemajoja. Ulkona soi päivällistä joukko miehiä, joitten monenlaisista puvuista ja aseista voi heti tuntea heidät rosvoiksi. He istuivat veljellisessä sovussa kattilan ympärillä. Vallilla, pienen tykin vieressä istui vahtimies jalat ristissä. Hän paikkaili pukuaan, käyttäen neulaa yhtä taitavasti kuin oppinut räätäli sekä ehtimiseen katsellen ympärilleen.

Vaikka kuppi oli jo kiertänyt miehestä mieheen muutamia kertoja, niin kuitenkin kummallinen hiljaisuus vallitsi koko joukossa; rosvot vaan söivät; toinentalta jätettiin joku ja luki ruokalukunsa. Muutamat menivät telttoihinsa, toiset hajaantuivat metsään ja panivat maata aterian jälkeen venäläisten tapaan.

Vahtimies lopetti työnsä, pudisteli pukuaan, ihaili paikkaustaan, pisti neulan hihaansa, istui hajareisin tykille ja alkoi täyttää kurkkua laulaa tuota suruvoittoista vanhaa laulua:

"Sinisalo, sinisalo, älä humaja — —".

Samassa aukeni erään teltan ovi ja valkeaan huiviin sekä muuten siistiin mustaan pukuun puettu eukko ilmaantui kynnykselle.

— Piisaa jo, Stepka, sanoi hän vihaisesti, herra makaa ja sinä kehtaat rääkyä. Ei sulla ole omaatuntoa, eikä sääliä!

— Anteeksi, Petrovna, vastasi Stepka, hyvä on, en minä enää ... olkoon herra rauhassa ja levätköön sekä tulkoon terveeksi.

Akka poistui ja Stepka alkoi kävellä vallilla.

Teltassa, josta akka tuli, makasi esiripun takana haavoitettu Dubrovskij kylmällä vuoteellaan. Hänen edessään pöydällä olivat hänen pistoolinsa ja miekat riippuivat päänpuolella. Teltassa oli laattialle levitetty kallisarvoisia mattoja; nurkassa oli hopeapuitteinen naisten toalettipeili sekä trymo. Dubrovskijlla oli kädessä avattu kirja, mutta hänen silmänsä olivat kiinni, ja akka, joka katseli häntä esiripun takaa, ei voinut tietää, nukkuiko hän, vai oliko hän vaipunut ajatuksiinsa.

Dubrovskij havahtui äkkiä. Varustuksessa tuli hälinä ja Stepka pisti päänsä sisään ikkunareijästä.

— Isä, Vladimir Andrejevitsch, huusi hän, meidän merkkimme kuuluu, meitä haetaan.

Dubrovskij hyppäsi vuoteeltaan, otti aseensa ja tuli ulos teltasta. Ulkona häärivät rosvot meluten. Dubrovskijn tullessa syntyi synkkä hiljaisuus.

— Onko kaikki täällä, kysyi Dubrovskij.

— Kaikki muut, paitsi vahdit, vastattiin.

— Paikoille! huusi Dubrovskij, ja rosvot asettuivat kukin paikalleen.

Samassa tuli kolme vahtia juosten porteille. Dubrovskij meni heitä vastaan.

— No, mitä nyt? kysyi hän.

— Sotamiehiä on metsässä, meitä piiritetään, vastasivat nämät.

Dubrovskij käski sulkea portit ja meni itse tykin luo. Läheneviä ääniä kuului metsästä. Äänettöminä odottelivat rosvot. Äkkiä näkyi kolme, neljä sotilasta metsästä, mutta nämät menivät heti takaisin antaen laukauksilla tiedon tovereilleen.

— Valmistaukaa taisteluun, huusi Dubrovskij, ja supinaa alkoi kuulua rosvojen seasta.

Lähestyvien komentosat alkoivat kuulua, aseet välkkyivät puitten välistä ja puolitoistasataa sotilasta hyökkäsi esiin metsästä lähestyen kiljuen vallia. Dubrovskij asetti sytyttimen; laukaus onnistui — eräältä vei luoti pään sekä haavoitti kahta. Sotilaat peljästyivät, mutta upseeri hyökkäsi eteenpäin. Sotilaat seurasivat häntä ja juoksivat vallihautaan. Rosvot ampuivat heitä pyssyillään ja pistooleillaan ja rupesivat kirveet kädessä puolustamaan vallia, jolle raivostuneet sotilaat kiipesivät, jättäen vallihautaan noin kaksikymmentä haavoitettua toveriaan. Käsirysy alkoi. Sotilaat olivat jo valleilla, ja rosvot alkoivat peräytyä. Mutta silloin lähestyi Dubrovskij upseeria, tähtäsi pistoolillaan hänen rintaansa ja laukasi. Upseeri kaatui selälleen. Muutamat sotilaat ottivat hänet syliinsä ja veivät kiireesti metsään, toiset peräytyivät kadotettuaan päällikkönsä. Innostuneet rosvot käyttivät hyväkseen tätä hämmennystä. He potkivat sotilaita ja ahdistivat ne vallihautaan — piiritetty voittivat. Kiljuen ajoivat rosvot sotilaita takaa. Voitto oli varma. Kun Dubrovskij luuli, että vihollinen oli jo lopullisesti kukistettu, peräytti hän miehensä, sulkeutui linnoitukseensa ja määräsi vahdit sekä kielsi kenenkään poistumasta. Hän käski myös auttaa haavoitettuja.

Viimeiset tapahtumat käänsivät jo oikein todenteolla hallituksen huomion Dubrovskijn rosvouksiin. Hänen asemastaan koottiin tietoja. Koko osasto sotilaita lähetettiin ottamaan häntä kiinni joko elävänä tai kuolleena. Muutamia miehiä hänen joukostaan saatiinkin vangiksi, mutta niiltä saatiin tietää, ett'ei Dubrovskij ollutkaan heidän joukossaan. Muutamia päiviä senjälkeen kokosi Dubrovskij kaikki seuralaisensa ja ilmoitti heille, että aikoi jättää heidät ainaiseksi sekä kehoitti heitä parantamaan elämänsä.

— Te olette tulleet rikkaiksi minun johdollani, jokaisella teistä on sellainen muoto, että vaaratta voitte mennä johonkin etäisempään kuvernementtiin ja viettää siellä lopun elämääne kunniallisissa toimissa ja ylellisyydessä. Mutta te olette kaikki rosvoja ja luultavasti ette tahdo jättää ammattianne.

Puheensa loputtua jätti hän heidät ottaen yhden mukaansa. Kukaan ei tiedä, mihin hän meni.

Alussa epäiltiin, oliko tuo rauhallisuus todellista — rosvojen rakkaus päällikkönsä oli tunnettu — luultiin, että he koettivat pelastaa hänet, mutta se oli kuitenkin todellista. Hirveät vierailut, palot ja ryöviöt lopuivat, maantiet tulivat turvallisiksi. Toisten tietojen mukaan saatiin kuulla, että Dubrovskij oli mennyt ulkomaille.

End of Project Gutenberg's Atelisrosvo Dubrovskij, by Alexander Pushkin

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ATELISROSVO DUBROVSKIJ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States

with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the

second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses.

Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.